

*Μεταφραστική Υπηρεσία Υπουργείου Εξωτερικών, Αθήνα*  
*SERVICE DES TRADUCTIONS DU MINISTERE DES AFFAIRES ETRANGERES DE LA REPUBLIQUE*  
*HELLENIQUE, ATHENES*  
*HELLENIC REPUBLIC, MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS, TRANSLATION SERVICE, ATHENS*

**ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ  
ΑΝΘΡΩΠΟΥ**

**ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ**

**Υπόθεση ΝΕΓΡΕΠΟΝΤΗΣ-ΓΙΑΝΝΙΣΗΣ**

**κατά**

**Ελλάδας**

*(Προσφυγή υπ'αρ. 56759/08)*

Απόφαση

(Επί της ουσίας)

Στρασβούργο, 3 Μαΐου 2011

*Η απόφαση αυτή θα γίνει οριστική υπό τους όρους που προβλέπονται στο άρθρο 44 §2 της Σύμβασης. Μπορεί να επέλθουν μερικές αλλαγές στην μορφή.*

### **Στην υπόθεση Νεγρεπόντης-Γιαννίσης κατά Ελλάδας,**

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του ανθρώπου (Πρώτο Τμήμα), αφού συνεδρίασε σε Τμήμα με την ακόλουθη σύνθεση:

Nina Vajic, Πρόεδρο,

Χρήστο Ροζάκη,

Peer Lorenzen,

Khanlar Hajiyeu,

Γεώργιο Νικολάου,

Mirjana Lazarova Trajkovska,

Julia Laffranque, Δικαστές,

και με την σύμπραξη του André Wampach, *Αναπληρωτή Γραμματέα Τμήματος,*

Αφού διασκέφθηκε σε Συμβούλιο στις 5 Απριλίου 2011,

Εξέδωσε την ακόλουθη απόφαση που υιοθετήθηκε την ημερομηνία αυτή :

#### **ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ**

1. Η υπόθεση προέκυψε μετά από την προσφυγή υπ'αρ. 56759/08 κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας. Ο Έλληνας υπήκοος, κος Νικόλαος Νεγρεπόντης-Γιαννίσης («ο προσφεύγων») προσέφυγε στο Δικαστήριο στις 13 Νοεμβρίου 2008 σύμφωνα με το άρθρο 34 της Σύμβασης προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών (« η Σύμβαση»).

2. Ο προσφεύγων εκπροσωπείται από τον Δικηγόρο Αθηνών, κο Β.Χριστιανό. Η Ελληνική Κυβέρνηση (« η Κυβέρνηση»), εκπροσωπείται από τους εκπροσώπους του Οργάνου της, τον κο Μ.Απεσό, Σύμβουλο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, τον κο Κ.Γεωργιάδη, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, και την κα Μ.Γερμάνη, Δικαστική Αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Ο προσφεύγων επικαλείται ειδικότερα παραβίαση του δικαιώματός του στον σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, που προστατεύεται από το άρθρο 8 της Σύμβασης.

4. Στις 6 Νοεμβρίου 2009, η Πρόεδρος του Πρώτου Τμήματος αποφάσισε να κοινοποιήσει την προσφυγή στην Κυβέρνηση. Σύμφωνα με το άρθρο 29 §1 της Σύμβασης, αποφασίστηκε επίσης ότι το Τμήμα θα αποφανθεί συγχρόνως επί του παραδεκτού και επί της ουσίας.

## ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ

### I. ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ ΤΗΣ ΥΠΟ ΚΡΙΣΗ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

5. Ο προσφεύγων γεννήθηκε το 1964 και διαμένει στην Αθήνα.

6. Ο προσφεύγων διατηρούσε από την παιδική του ηλικία πολύ στενούς δεσμούς με τον θείο του, αδελφό της μητέρας του και κληρικό, ο οποίος πριν την χειροτόνησή του είχε το όνομα Μιχαήλ Νεγρεπόντης, και βαπτίστηκε «Τιμόθεος» με την χειροτόνησή του. Λόγω του ήθους του και του πνευματικού του ρόλου, ο Μιχαήλ-Τιμόθεος Νεγρεπόντης υπήρξε ανέκαθεν υπόδειγμα για τον προσφεύγοντα.

7. Το 1981, σε ηλικία δεκαεπτά ετών, ο προσφεύγων πήγε για σπουδές στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, στο Πανεπιστήμιο της Πολιτείας του Wayne, όπου έμεινε μέχρι το 1985. Κατά την διάρκεια των σπουδών του, ο προσφεύγων έμενε στο σπίτι του θείου του, στο Ντιτρόιτ του Μίσιγκαν, όπου ο Μιχαήλ-Τιμόθεος Νεγρεπόντης είχε οριστεί επίσκοπος.

8. Κατά την κοινή τους ζωή στις Ηνωμένες Πολιτείες, αναπτύχθηκε ένας ισχυρός δεσμός πατέρα-γιου ανάμεσα στον προσφεύγοντα και τον θείο του που θέλησαν να επισφραγίσουν με το μέτρο της υιοθεσίας.

9. Στις 8 Μαΐου 1984, ο προσφεύγων, είκοσι ετών τότε, και ο θείος του, εξήντα ετών, κατέθεσαν στο Πρωτοδικείο του Wayne υπομνήματα/ δηλώσεις με τα οποία αιτιολογούσαν την απόφασή τους και ο προσφεύγων εξέφραζε την συναίνεσή του. Ο θείος του υπέγραψε την δήλωση αυτή με την ιδιότητά του ως επισκόπου.

10. Ο Μιχαήλ-Τιμόθεος Νεγρεπόντης δήλωνε την επιθυμία του να υιοθετήσει τον προσφεύγοντα έτσι ώστε να έχει ένα γνήσιο τέκνο που θα κληρονομούσε την περιουσία του, τις αναμνήσεις του, την μεγάλη του

συλλογή χειρογράφων και θρησκευτικών και ποιητικών κειμένων. Επιθυμούσε επίσης την διαίωνιση του οικογενειακού του ονόματος που είχε μεγάλη παράδοση και τιμή στην ελληνική και παγκόσμια ιστορία. Από την πλευρά του, ο προσφεύγων δήλωσε ότι ήθελε να ενδυναμώσει τον συναισθηματικό δεσμό που τον συνέδεε με τον θείο του και να τον φροντίσει στα γεράματά του. Υποστήριζε ότι ήταν γι αυτόν μεγάλη τιμή να φέρει και να διαιωνίσει το επώνυμο του θετού πατέρα του.

11. Η δικαστής Y.G.B. ανέθεσε σε μια κοινωνική λειτουργό την διεξαγωγή έρευνας για να διαπιστωθεί η σκοπιμότητα μιας τέτοιας υιοθεσίας, όπως προβλεπόταν από την σχετική αμερικανική νομοθεσία.

12. Στις 9 Μαΐου 1984, ο προσφεύγων και ο θετός πατέρας του παρουσιάστηκαν στον εξουσιοδοτημένο γι αυτό δικαστή για να καταθέσουν και να απαντήσουν στις ερωτήσεις για την υιοθεσία. Την ίδια μέρα, ο προσφεύγων υπέγραψε ενώπιον του Δικαστή την δήλωση συγκατάθεσης στην υιοθεσία του από τον θείο του. Μετά την διαδικασία αυτή, στις 28 Ιουνίου 1984, η Δικαστής Y.G.B. έλαβε την απόφαση υιοθεσίας υπ' αρ. 60318. Τα πρακτικά της υιοθεσίας και η απόφαση υιοθεσίας συντάχτηκαν την ίδια μέρα. Καθώς δεν ασκήθηκε έφεση, η απόφαση υπ' αρ. 60318 έγινε αμετάκλητη.

13. Ακριβώς μετά την υιοθεσία, στις 28 Ιουνίου 1984, το Τμήμα Δημόσιας Υγείας του Μίσιγκαν εξέδωσε πράξη γεννήσεως στην οποία προσέθεσε στο επώνυμο του προσφεύγοντα, το επώνυμο του θετού πατέρα του.

14. Από την επιστροφή του προσφεύγοντα στην Ελλάδα το 1985 και μέχρι το 1996, κατά την οριστική επιστροφή του θετού πατέρα του στην Ελλάδα, ο προσφεύγων τον επισκεπτόταν συχνά στις Ηνωμένες Πολιτείες. Επίσης, ο θετός πατέρας του προσφεύγοντα ερχόταν κάθε χρόνο στην Ελλάδα για να επισκεφτεί τον προσφεύγοντα και να μοιραστεί μαζί του τους δύο καλοκαιρινούς μήνες. Το 1997, ο θετός πατέρας του προσφεύγοντα ευλόγησε τον γάμο του κάνοντας ο ίδιος την λειτουργία της γαμήλιας τελετής.

15. Ο θετός πατέρας του προσφεύγοντα πέθανε στην Αθήνα, στις 11 Δεκεμβρίου 1998.

16. Με απόφαση που εκδόθηκε σε ημερομηνία που δεν έχει προσδιοριστεί το 1999, το Πολυμελές Πρωτοδικείο Σύρου, στο οποίο

προσέφυγε η κα Ε.Μ., αδερφή του θετού πατέρα του προσφεύγοντα, αναγνώρισε ότι οι κληρονόμοι του εξ αδιαιρέτου ήταν τα τρία αδέρφια του και εξέδωσε κληρονομητήριο υπέρ αυτών. Δύο από τους κληρονόμους δήλωσαν ότι αποδέχονται την κληρονομία και η αποδοχή αυτή καταχωρήθηκε στα Βιβλία του Υποθηκοφυλακείου της Πάρου.

17. Στις 24 Δεκεμβρίου 1999, με αίτηση του προσφεύγοντα, το Πολυμελές Πρωτοδικείο Αθηνών εξέδωσε την απόφαση υπ' αρ. 7256/1999 με την οποία αναγνωριζόταν ότι η αμερικανική απόφαση υπ' αρ. 60318 σχετικά με την υιοθεσία είχε ισχύ δεδικασμένου στην Ελλάδα και παρήγε πλήρως τα αποτελέσματά της στην ελληνική επικράτεια. Το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι δεν υπήρχε κανένας λόγος να αρνηθεί μια τέτοια αναγνώριση αφού η αμερικανική απόφαση δεν ήταν αντίθετη στην ελληνική δημόσια τάξη και τα χρηστά ήθη. Μετά την προαναφερθείσα απόφαση, ο προσφεύγων κίνησε την διαδικασία αλλαγής επωνύμου, από Γιαννίσης σε Νεγρεπόντης, πράγμα που έγινε με απόφαση του Νομάρχη Αθηνών, της 4<sup>ης</sup> Αυγούστου 2001. Στην συνέχεια και με αίτηση του προσφεύγοντα, το κράτος του εξέδωσε, στις 10 Σεπτεμβρίου 2003, δελτίο ταυτότητας στο οποίο αναφερόταν το επώνυμό του «Νεγρεπόντης-Γιαννίσης», και το επώνυμο «Νεγρεπόντης» προηγείτο του επωνύμου του βιολογικού πατέρα του. Εξάλλου, στο δελτίο ταυτότητάς του ο Μιχαήλ-Τιμόθεος Νεγρεπόντης αναφερόταν ως πατέρας του.

18. Στις 26 Ιουνίου 2000, τα αδέρφια του Μιχαήλ-Τιμόθεου Νεγρεπόντη, πλην της μητέρας του προσφεύγοντα, άσκησαν τριτανακοπή κατά της απόφασης υπ' αρ. 7256/1999. Ο προσφεύγων έλαβε αντίγραφο της τριτανακοπής στις 3 και 13 Ιουλίου 2000. Με απόφαση της 8<sup>ης</sup> Μαΐου 2001, το Πολυμελές Πρωτοδικείο Αθηνών έκανε εν μέρει δεκτή την τριτανακοπή και ακύρωσε την απόφαση. Το Πολυμελές Πρωτοδικείο έκρινε ότι η αμερικανική απόφαση, που ρύθμιζε ένα θέμα υιοθεσίας, ίσχυε στην Ελλάδα χωρίς καμία άλλη διατύπωση ή διαδικασία. Ωστόσο, στην περίπτωση που η εφαρμογή της απόφασης αυτής και τα αποτελέσματα που παρήγε είχαν επίπτωση στα δικαιώματα αυτών που ασκούσαν την τριτανακοπή (όπως τα κληρονομικά δικαιώματα), το θέμα έπρεπε να κριθεί στο πλαίσιο αναγνωριστικής αγωγής προκειμένου να ελεγχθεί αν πληρούνταν οι όροι του άρθρου 780 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας. Το Πρωτοδικείο συμπέρανε ότι η τριτανακοπή έπρεπε να γίνει δεκτή στον βαθμό που αφορούσε την απόφαση υπ' αρ. 7256/1999, η οποία ελήφθη χωρίς οι αιτούντες να μπορέσουν να συμμετάσχουν ως διάδικοι, ενώ είχαν έννομο συμφέρον. Απέρριψε την τριτανακοπή στο μέτρο που αυτή αποσκοπούσε

στο να διαπιστωθεί από το Δικαστήριο ότι οι όροι του άρθρου 780 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας δεν πληρούνταν στην υπό κρίση υπόθεση, και υποστήριξε ότι το θέμα αυτό έπρεπε να εξεταστεί στα πλαίσια αναγνωριστικής αγωγής.

19. Στις 29 Μαΐου 2000, ο προσφεύγων κοινοποίησε στην θεία του, κα Ε.Μ., ένα έγγραφο με το οποίο την ενημέρωνε για την απόφαση της αμερικανίδας δικαστού, κας Υ.Γ.Β. και στο οποίο ισχυριζόταν ότι είναι ο μόνος εξ αδιαθέτου κληρονόμος του θετού πατέρα του. Στις 3 Ιουνίου 2000, ο προσφεύγων ζήτησε από το Πολυμελές Πρωτοδικείο Σύρου να ανακαλέσει το κληρονομητήριο που αναγνώριζε ως κληρονόμους τα τρία αδέρφια του θετού πατέρα του και να βεβαιώσει ότι αυτός ήταν ο μόνος κληρονόμος. Το Πρωτοδικείο διέταξε προσωρινά την απαγόρευση της χρήσης του πιστοποιητικού αυτού από τα αδέρφια. Ανέστειλε την κύρια διαδικασία εν αναμονή της απόφασης επί της αγωγής που άσκησε η Ε.Μ., στις 31 Μαΐου 2001 (κατωτέρω παράγραφος 20).

20. Στις 31 Μαΐου 2001, η κα Ε.Μ. άσκησε αγωγή ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών ζητώντας να αναγνωρισθεί ότι η απόφαση υπ'αρ. 60318 του Αμερικανικού Δικαστηρίου δεν είχε ισχύ δεδικασμένου στην Ελλάδα. Η κα Ε.Μ. υποστήριξε ότι ο θετός πατέρας του προσφεύγοντα είχε καρεί μοναχός στις 7 Μαρτίου 1950 και ότι εξαιτίας του γεγονότος αυτού, δεν μπορούσε να υιοθετήσει τον προσφεύγοντα. Υποστήριξε επίσης ότι, ο αδερφός του και η αδερφή του, μαζί με την ίδια, ήταν οι μόνοι κληρονόμοι του αποθανόντος.

21. Με απόφαση της 25<sup>ης</sup> Απριλίου 2002, το Πολυμελές Πρωτοδικείο απέρριψε τα αιτήματα της κας Ε.Μ. θεωρώντας ότι η υιοθεσία από μοναχό δεν απαγορευόταν από το ελληνικό δίκαιο. Το Δικαστήριο αποφάνθηκε ως εξής :

«... οι μοναχοί της Ανατολικής Ορθόδοξης Εκκλησίας είναι ικανοί για υιοθεσία, δεδομένου ότι δεν την απαγορεύει καμία διάταξη του Αστικού Κώδικα ή άλλου ειδικού νόμου. Μετά την κατάργηση (...) του κωλύματος του γάμου των ορθόδοξων μοναχών (παλαιό άρθρο 1364 του Αστικού Κώδικα) οι μοναχοί είναι εφεξής ικανοί να συνάψουν γάμο, να κάνουν οικογένεια, συμπεριλαμβανομένης της υιοθεσίας, και διατηρούν επομένως την ικανότητά τους να τελούν έννομες πράξεις. Δεν αρμόζει να έχει κάποιος την ικανότητα να κάνει οικογένεια με γάμο και να του απαγορεύεται αυτό με την υιοθεσία

(...)

Οι συνέπειες της επίδικης αυτής απόφασης, μέσω της οποίας, ο υιοθετών επίσκοπος που είχε καρεί μοναχός, υιοθέτησε τον καθ' ου (γιο της αδερφής του) δεν μπορούν να θεωρηθούν, σύμφωνα με την άποψη του Δικαστηρίου, αντίθετες ως προς τις αρχές και τους ισχύοντες κανόνες της Δημόσιας Τάξης στην Ελλάδα. Γίνεται δεκτό, μετά από όσα προηγήθηκαν, ότι ακόμα και σε περίπτωση εφαρμογής του ελληνικού ουσιαστικού δικαίου, ο καθ' ου θα είχε υιοθετηθεί από τον επίσκοπο, τον θείο του (στην Αμερική) που είχε καρεί μοναχός, τον Τιμόθεο. Η άποψη αυτή επιβεβαιώνεται από το ότι η προσωπική κατάσταση του ατόμου πρέπει να είναι σταθερή, πρέπει να είναι η ίδια στον μεγαλύτερο αριθμό χωρών.»

22. Η κα Ε.Μ. άσκησε έφεση κατά της απόφασης αυτής ενώπιον του Εφετείου Αθηνών.

23. Με απόφαση της 18<sup>ης</sup> Δεκεμβρίου 2003, το Εφετείο δικαίωσε την κα Ε.Μ.. Έκρινε ότι απαγορευόταν σε ένα μοναχό να πραγματοποιεί νομικές πράξεις που έχουν σχέση με δραστηριότητες κοσμικές, όπως η υιοθεσία, αφού αυτή ήταν ασυμβίβαστη με την μοναχική ζωή και αντίθετη προς την ελληνική έννομη τάξη. Ειδικότερα εκφράστηκε ως εξής :

« (...) κατά την μοναχική κουρά, ο μοναχός της Ανατολικής Ορθόδοξου Εκκλησίας δίνει υπόσχεση ή την μοναχική επαγγελία, που περιλαμβάνει τους όρκους της αγνότητας, της υπακοής, και της ένδειας. Οι όρκοι αυτοί δεσμεύουν τον μοναχό σε όλη του την ζωή, δεδομένου ότι, εκτός αν αλλάξει δόγμα ή θρησκεία, η ιδιότητα του μοναχού δεν μπορεί να ακυρωθεί, ακόμα και ως κύρωση από εκκλησιαστικό δικαστήριο. Η κουρά εξομοιώνει τον μοναχό με νεκρό, συνεπώς η κληρονομιά του έχει ανοίξει, και σύμφωνα με τις ειδικές διατάξεις του εκκλησιαστικού δικαίου, του απαγορεύεται να αναλαμβάνει κοσμικά καθήκοντα. Επίσης, η ανικανότητα του μοναχού να επιτελέσει τις οικονομικές του υποχρεώσεις, ακόμα και τις ηθικές του υποχρεώσεις που προκύπτουν από την γονική εξουσία, λόγω της ιδιότητάς του και των υποχρεώσεων που αυτή γεννά, σε συνδυασμό με το ότι πρέπει να απέχει από καθήκοντα εγκόσμια, συνηγορούν στην άποψη που θέλει τους μοναχούς να μην μπορούν να υιοθετούν. Εμπάσει περιπτώσει, η υιοθεσία την οποία έχει κάνει ένας μοναχός της Ανατολικής Ορθόδοξης εκκλησίας είναι αντίθετη στην ελληνική δημόσια τάξη, αφού αντίκειται στις αρχές και αντιλήψεις δημόσιας τάξης που διέπουν την ζωή στην Ελλάδα.»

24. Στις 2 Μαΐου 2004, ο προσφεύγων άσκησε αναίρεση.

25. Στις παρατηρήσεις του, μεταξύ άλλων, αμφισβητούσε τα κληρονομικά δικαιώματα των αδελφών του θετού του πατέρα και επικαλούνταν την κληρονομία του πατέρα του.

26. Με απόφασή του της 22ας Φεβρουαρίου 2006, το Έβδομο Τμήμα του Αρείου Πάγου απέρριψε την αναίρεση. Υπογράμμισε, μεταξύ άλλων, ότι η αναγνώριση ή μη της απόφασης υιοθεσίας θα είχε επιπτώσεις στο

θέμα των κληρονομικών δικαιωμάτων των διαδίκων. Ωστόσο παρέπεμψε στην Ολομέλεια του Δικαστηρίου για να κρίνει αυτή εάν η υιοθεσία από ένα μοναχό αντίκειται στην ελληνική δημόσια τάξη.

27. Στις παρατηρήσεις του ενώπιον της Ολομέλειας, ο προσφεύγων υποστήριζε ότι μια δικαστική απόφαση, που απέρριπτε την ισχύ μιας υιοθεσίας με την αιτιολογία ότι αυτή είναι αντίθετη στην δημόσια τάξη, ήταν αντίθετη με το άρθρο 8 της Σύμβασης. Όπως και ενώπιον των κατώτερων δικαστηρίων, ο προσφεύγων υπογράμμιζε ότι ο σεβασμός της αρχής του δεδικασμένου της απόφασης υιοθεσίας δεν επέτρεπε να προσβληθεί αυτή μετά από τόσα χρόνια.

28. Με μια απόφαση της 15<sup>ης</sup> Μαΐου 2008, με δεκαέξι ψήφους έναντι οκτώ, η Ολομέλεια του Αρείου Πάγου απάντησε καταφατικά στο ερώτημα αυτό με τους ακόλουθους όρους:

«(...)σύμφωνα με τους Κανόνες Στ' Αγίων Αποστόλων, Γ' της Ζ' Οικουμενικής Συνόδου και ΙΑ' της Πρωτοδευτέρας Συνόδου και τις ιερές παραδόσεις δεν επιτρέπεται στους μοναχούς να υιοθετούν τέκνο, διότι η υιοθεσία επάγεται την αναδοχή κοσμικών φροντίδων, την οποία ρητά απαγορεύει ο θεμελιώδης Γ' Κανόνας της γενόμενης στη Χαλκηδόνα Δ' Οικουμενικής Συνόδου, οι Στ', Πα' και Πγ' Αποστολικοί Κανόνες και ο Κανόνας Με' της Πενθέκτης Οικουμενικής Συνόδου, κατά τους οποίους οι αποκτήσαντες την ιδιότητα του μοναχού, αλλά και οι εξ αυτών κληρικοί οποιουδήποτε βαθμού, με την κουρά και τη δόση της μοναχικής επαγγελίας αποκόπτονται παντελώς από κάθε κοσμική φροντίδα, αφού "συγγένεια γαρ μοναχοίς επί γης ουκ έστι τοις γε τόν ουρανόν ζηλώσασι βίον" θεωρούμενοι "τον κόσμον και τα εν τω κόσμω" καταλιπόντες (...) Από τα παραπάνω παρέπεται, ότι η από τους ιερούς κανόνες και τις ιερές παραδόσεις απαγόρευση υιοθεσίας από μοναχό καταλαμβάνει και το μοναχό, ο οποίος χειροτονήθηκε κληρικός και έφθασε στον ιερατικό βαθμό του επισκόπου. Ενόψει δε και του περιεχομένου της μοναχικής επαγγελίας, οι ιεροί αποστολικοί και συνοδικόι κανόνες και παραδόσεις, με τους οποίους τίθενται στους μοναχούς και τους εξ αυτών κληρικούς απαγορεύσεις στην ανάληψη κοσμικών φροντίδων, αποτελούν με βάση τις κρατούσες, κατά την επικρατούσα στην Ελλάδα θρησκεία της Ανατολικής Ορθόδοξης Εκκλησίας του Χριστού, θρησκευτικές και ηθικές αντιλήψεις κανόνες δημοσίας τάξεως και άρα η αναγνώριση του δεδικασμένου ή της ισχύος αλλοδαπής αποφάσεως στην Ελλάδα, που δέχεται υιοθεσία από μοναχό ή επίσκοπο, που προέρχεται από την τάξη των μοναχών, προσκρούει στη διεθνή δημόσια τάξη του άρθρου 33 του ΑΚ και δεν είναι επιτρεπτή.»

Τα κείμενα των αποστολικών κανόνων που αναφέρονται είναι του 7<sup>ου</sup> και 9<sup>ου</sup> αιώνα.

29. Σύμφωνα με τους μειοψηφούντες δικαστές, δεν υπήρχε καμμία διάταξη του εθνικού δικαίου που να απαγορεύει σε έναν μοναχό ή μέλος του κλήρου, ανεξαρτήτως βαθμού, και συνεπώς σε έναν επίσκοπο, να



προβεί σε υιοθεσία. Η υιοθεσία την οποία έχει κάνει ένας επίσκοπος, ακόμα και αν αυτός προέρχεται από την τάξη των μοναχών, δεν μπορεί να θεωρηθεί ως αντίθετη στην ελληνική δημόσια τάξη, επειδή η γνώμη σύμφωνα με την οποία μια τέτοια υιοθεσία είναι αδύνατη δεν βασιζόταν σε ρητή διάταξη νόμου. Εξάλλου, το θέμα αυτό προκάλεσε μεγάλες διαφωνίες στην νομική κοινότητα, που περιλάμβανε την υπεράσπιση και των δύο απόψεων, και επομένως δεν αντίκειται σε κάποιο κανόνα ή αρχή μείζονος θεμελιώδους σημασίας που να αντανάκλα μια σταθερή κοινωνική και θρησκευτική πεποίθηση που διέπει την ζωή στην Ελλάδα. Επίσης, οι σχέσεις που αναπτύχθηκαν στο εξωτερικό, εκτός της εθνικής έννομης τάξης, σπάνια μπορούσαν να προσβάλουν τις θεμελιώδεις εθνικές πεποιθήσεις. Η εφαρμογή μιας αλλοδαπής *lex causae* δεν μπορούσε να εμποδιστεί παρά σε εξαιρετικές περιπτώσεις. Όσον αφορά θέματα σχετικά με την ιδιωτική ζωή ενός ατόμου, έπρεπε να ληφθεί υπόψη τόσο το άρθρο 8 της Σύμβασης όσο και το άρθρο 3 του Συντάγματος (που διακηρύσσει ότι η επικρατούσα θρησκεία στην Ελλάδα είναι η Ανατολική Ορθόδοξη Εκκλησία) καθώς και τα άρθρα 5 και 13 του Συντάγματος, που εγγυώνται αντίστοιχα το δικαίωμα ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας και την ελευθερία της θρησκευτικής συνείδησης.

30. Η Ολομέλεια του Αρείου Πάγου παρέπεμψε την υπόθεση ενώπιον του Δεύτερου Τμήματος για να αποφανθεί για τον τέταρτο λόγο αναίρεσης του προσφεύγοντα, σύμφωνα με τον οποίο το Δικαστήριο δεν είχε λάβει υπόψη του το επιχείρημα ότι ο θετός πατέρας του προσφεύγοντα είχε αποσυρθεί από μοναχός.

31. Με την απόφαση της 4<sup>ης</sup> Αυγούστου 2009, το Δεύτερο Τμήμα απέρριψε τον λόγο με την ακόλουθη αιτιολογία :

«... αφού το Εφετείο έκανε δεκτό ότι ο θετός πατέρας του προσφεύγοντα ήταν μοναχός και η Ολομέλεια έκρινε ότι η υιοθεσία από μοναχό είναι αντίθετη στην δημόσια τάξη, ακόμα και αν αυτός αποσύρθηκε από μοναχός, ο σχετικός λόγος αναίρεσης απορρίπτεται ως αλυσιτελής και είναι για αυτό απαράδεκτος.»

## II. ΤΟ ΟΙΚΕΙΟ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ

32. Το άρθρο 780 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας ορίζει ότι:

«... απόφαση αλλοδαπού δικαστηρίου έχει στην Ελλάδα, χωρίς άλλη διαδικασία, την ισχύ που της αναγνωρίζει το δίκαιο του κράτους του δικαστηρίου που την εξέδωσε, εφόσον συντρέχουν οι εξής προϋποθέσεις:

1) αν η απόφαση εφάρμοσε τον ουσιαστικό νόμο που έπρεπε να εφαρμοστεί κατά το ελληνικό δίκαιο και εκδόθηκε από δικαστήριο που έχει δικαιοδοσία κατά το δίκαιο της πολιτείας ...

2) αν δεν είναι αντίθετη προς τα χρηστά ήθη ή προς τη δημόσια τάξη.»

33. Το παλαιό άρθρο 1364 του Αστικού Κώδικα όριζε τα εξής :

«Απαγορεύεται ο γάμος των μελών του κλήρου κάθε βαθμού και των μοναχών της Ανατολικής Ορθοδόξου Εκκλησίας».

34. Το άρθρο 3 του Νόμου υπ' αρ. 1250/1982 με το οποίο θεσπίστηκε ο πολιτικός γάμος κατάργησε, μεταξύ άλλων, το άρθρο 1364.

35. Η εισηγητική έκθεση του Νόμου αυτού διευκρίνιζε ότι ο θεσμός του πολιτικού γάμου επέβαλλε την κατάργηση ορισμένων κωλυμάτων που συνδεόντουσαν αποκλειστικά με το δόγμα της Ανατολικής Ορθοδόξου Εκκλησίας και δεν ανταποκρίνονταν σε καμία κοινωνική ανάγκη. Το αν ο γάμος επιτρεπόταν ή όχι για τους κληρικούς και τους μοναχούς ήταν θέμα αποκλειστικής αρμοδιότητας της Εκκλησίας.

36. Τα οικεία άρθρα του Αστικού Κώδικα σε θέματα κληρονομιάς έχουν ως εξής:

#### Άρθρο 1193

«Μεταγράφεται επίσης στο γραφείο μεταγραφών της περιφέρειας του ακινήτου κάθε αποδοχή κληρονομιάς ή κληροδοσίας, εφόσον μ' αυτήν περιέχεται στον κληρονόμο ή στον κληροδόχο ακίνητο της ...»

#### Άρθρο 1198

«Χωρίς μεταγραφή, στις περιπτώσεις που αυτή απαιτείται κατά τα άρθρα 1192 και 1193, δεν επέρχεται η μεταβίβαση της κυριότητας του ακινήτου ή η σύσταση, μετάθεση, κατάργηση εμπράγματος δικαιώματος πάνω στο ακίνητο.»

#### Άρθρο 1846

«Ο κληρονόμος αποκτά αυτοδικαίως την κληρονομία μόλις γίνει η επαγωγή, με την επιφύλαξη της διάταξης του άρθρου 1198.»

#### Άρθρο 1871

«Ο κληρονόμος έχει δικαίωμα να απαιτήσει από εκείνο που κατακρατεί ως κληρονόμος αντικείμενα της κληρονομιάς ... την αναγνώριση του κληρονομικού δικαιώματος και την απόδοση της κληρονομιάς ή κάποιου αντικειμένου από αυτήν.»

## ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ

37. Ο προσφεύγων παραπονείται για την παραβίαση των άρθρων 6, 8 και 14 της Σύμβασης και του άρθρου 1 του Πρώτου Πρωτοκόλλου λόγω της μη αναγνώρισης της απόφασης υιοθεσίας.

### I. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΝΣΤΑΣΗ ΜΗ ΕΞΑΝΤΛΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΕΝΔΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ

38. Κατά κύριο λόγο, η Κυβέρνηση προβάλλει την ένσταση της μη εξάντλησης των εθνικών ενδίκων μέσων. Υποστηρίζει ότι προκύπτει από τις παρατηρήσεις του προσφεύγοντα ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων ότι σε κανένα στάδιο της διαδικασίας δεν αναφέρθηκε, ούτε κατά τρόπο γενικό και αφηρημένο, στα δικαιώματα που προστατεύονται από την Σύμβαση τα οποία επικαλείται τώρα ενώπιον του Δικαστηρίου. Οι ισχυρισμοί του προσφεύγοντα θεμελιώνονταν στο εθνικό δίκαιο και ουδόλως στα άρθρα 6, 8 και 14 της Σύμβασης και στο άρθρο 1 του Πρώτου Πρωτοκόλλου. Το ότι ο προσφεύγων αναφερόταν στις παρατηρήσεις του στον «Τιμόθεο» ως «ο θετός πατέρας μου», η υπενθύμιση των διατάξεων των σχετικών με την κληρονομία των μοναχών και η αμφισβήτηση της εφετειακής απόφασης σχετικά με το αν η ελληνική έννομη τάξη επιτρέπει την υιοθεσία από έναν μοναχό, δεν μπορούν να αποτελέσουν σε καμία περίπτωση επίκληση δικαιωμάτων που προστατεύονται από την Σύμβαση.

39. Ακόμα και αν υποθέσουμε ότι τα ελληνικά δικαστήρια μπορούσαν, ή ακόμα όφειλαν να εξετάσουν αυτεπαγγέλτως την διαφορά υπό το πρίσμα της Σύμβασης, αυτό δεν θα μπορούσε να απαλλάσσει τον προσφεύγοντα από το να στηριχτεί ενώπιον των δικαστηρίων στην Σύμβαση ή να τους παρουσιάσει λόγους αντίστοιχου ή παρόμοιου αποτελέσματος και να επιστήσει έτσι την προσοχή τους στο πρόβλημα για το οποίο θα προσέφευγε αργότερα, σε περίπτωση ανάγκης, ενώπιον του Δικαστηρίου.

40. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει επίσης, ότι ο προσφεύγων δεν άσκησε ενώπιον των Ελληνικών Δικαστηρίων τα κατάλληλα ένδικα μέσα που θα είχαν επιτρέψει, ανεξάρτητα από την ισχύ της αμερικανικής απόφασης, να εξεταστεί αν υπήρχε ανάμεσα στον προσφεύγοντα και τον θείο του μια σχέση πατέρα-γιου ή να εξεταστούν θέματα κληρονομιάς. Ειδικότερα, υπογραμμίζει ότι ο προσφεύγων δεν υπέβαλε στα ελληνικά δικαστήρια τα απαραίτητα πραγματικά περιστατικά για να αποδείξει ότι μεταξύ αυτού και του θείου του είχε αναπτυχθεί ένας δεσμός άξιος προστασίας σύμφωνα με το άρθρο 8 της Σύμβασης. Η γνώμη της μειοψηφίας του Αρείου Πάγου

κάνει απλή αναφορά στο άρθρο αυτό και δεν λέει ότι παραβιάστηκε, αφού εμπάσει περιπτώσει το Ανώτατο Δικαστήριο δεν μπορούσε να εξετάσει θέματα που σχετιζόντουσαν με τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης. Επίσης, στα πλαίσια του άρθρου 1 του Πρώτου Πρωτοκόλλου, η αναφορά στην κληρονομιά του Μιχαήλ-Τιμόθεου Νεγρεπόντη γίνεται στο πλαίσιο της εκδίκασης της αγωγής της αδερφής του. Ο προσφεύγων δεν προσέφυγε στα ελληνικά δικαστήρια με αγωγή βασισμένη στο άρθρο 1871 του Αστικού Κώδικα, πράγμα που θα είχε επιτρέψει, μεταξύ άλλων, να εξεταστεί το αν ο προσφεύγων είχε νόμιμη προσδοκία ως προς την κληρονομιά του Μιχαήλ-Τιμόθεου Νεγρεπόντη.

41. Ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι συστηματικά προέβαλε επί της ουσίας ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων τους λόγους που παρουσίασε στην συνέχεια ενώπιον του Δικαστηρίου. Διευκρινίζει ότι το αντικείμενο της διαφοράς έναντι της κας Ε.Μ. αφορούσε την εκτέλεση στην Ελλάδα της αμερικανικής απόφασης υιοθεσίας. Συνεπώς, ήταν αναγκασμένος να παρουσιάσει τις αιτιάσεις του στα όρια της σχετικής διαφοράς. Μένοντας στα όρια του αντικειμένου της διαφοράς, προέβαλε επανειλημμένως ενώπιον όλων των εθνικών δικαστηρίων, είτε ρητά είτε ουσιαστικά, όλες τις αιτιάσεις σχετικά με την Σύμβαση.

42. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι ο κανόνας της εξάντλησης των εθνικών ένδικων μέσων πρέπει να εφαρμόζεται με ορισμένη ελαστικότητα και χωρίς υπερβολικό φορμαλισμό αλλά δεν απαιτεί μόνο την προσφυγή στα αρμόδια εθνικά δικαστήρια και την ύπαρξη προσφυγών κατά μιας επίδικης απόφασης που έχει ήδη εκδοθεί και παραβιάζει δήθεν ένα δικαίωμα που προστατεύεται από την Σύμβαση: συνεπάγεται επίσης την υποχρέωση να προβληθούν στα ίδια δικαστήρια, τουλάχιστον επί της ουσίας και με τους τύπους και εντός των προθεσμιών που προβλέπονται από το εθνικό δικαστήριο, οι λόγοι που πρόκειται να διατυπώσει ο ενδιαφερόμενος στην συνέχεια σε διεθνές επίπεδο (βλ. μεταξύ άλλων, *Fressoz et Roire κατά Γαλλίας [GC]*, αρ. 29183/95, §37, CEDH 1999-I, *Αζίνας κατά Κύπρου [GC]*, αρ. 56679/00, §38, CEDH 2004-III).

43. Όσον αφορά την αιτίαση σχετικά με το άρθρο 8, το Δικαστήριο σημειώνει εξ αρχής ότι η επίδικη διαδικασία που επιδίωκε να κηρυχθεί η υιοθεσία του προσφεύγοντα αντίθετη στα χρηστά ήθη και την δημόσια τάξη βρίσκεται σε άμεση σύνδεση με το άρθρο αυτό. Επίσης, ο προσφεύγων το επικαλέστηκε ρητά ενώπιον της Ολομέλειας του Αρείου Πάγου. Αν το Δικαστήριο αυτό δεν χρειάστηκε να αναφερθεί σε αυτό για τις ανάγκες της

αιτιολογίας της απόφασής του, στην μειοψηφούσα άποψη, η μειοψηφία το έκανε. Επίσης, όσον αφορά το θέμα της επικαλούμενης διάκρισης ως θετού τέκνου, ο προσφεύγων επικαλέστηκε επί της ουσίας την αιτίαση αυτή ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων. Το Δικαστήριο σημειώνει ως προς το θέμα αυτό ότι το Πολυμελές Πρωτοδικείο έκρινε ότι εφόσον η ελληνική έννομη τάξη αναγνωρίζει τον γονικό δεσμό ανάμεσα σε ένα μοναχό και το βιολογικό του τέκνο, δεν μπορεί να αρνηθεί να πράξει το ίδιο για τον ίδιο δεσμό που προέκυψε από μια πράξη υιοθεσίας.

44. Όσον αφορά την αιτίαση σχετικά με το άρθρο 6, το θέμα της εκτέλεσης στην Ελλάδα της αμερικανικής απόφασης υιοθεσίας αποτελούσε το ίδιο το αντικείμενο της διαφοράς ενώπιον του εθνικού δικαστή και ο προσφεύγων υποστήριξε ότι ο σεβασμός της αρχής του δεδουλευμένου της απόφασης υιοθεσίας εμπόδιζε την αμφισβήτηση αυτής μετά από όλα αυτά τα χρόνια.

45. Τέλος, όσον αφορά την αιτίαση σχετικά με την παραβίαση του δικαιώματός του στον σεβασμό της περιουσίας, το Δικαστήριο σημειώνει ότι ο προσφεύγων συνέδεσε την τύχη της διαφοράς σχετικά με την εκτέλεση της απόφασης υιοθεσίας με την αναγνώριση των κληρονομικών του δικαιωμάτων, αμφισβήτησε τα κληρονομικά δικαιώματα των αδερφών του θετού πατέρα του και επικαλέστηκε το θέμα της κληρονομιάς του Μιχαήλ-Τιμόθεου Νεγρεπόντη στο πλαίσιο της συζήτησης για την ιδιότητά του ως μοναχού. Η αγωγή του άρθρου 1871 την οποία επικαλείται η Κυβέρνηση αφορά, σύμφωνα με την διατύπωσή του, τον κληρονόμο ενός ατόμου, ιδιότητα που ο προσφεύγων δεν μπορούσε να έχει όσο η απόφαση υιοθεσίας δεν αναγνωριζόταν στην Ελλάδα. Ως προς το θέμα αυτό, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι στην απόφαση *Marcckx κατά Βελγίου* (απόφαση της 13<sup>ης</sup> Ιουνίου 1979, σειρά Α αρ. 31, §52) έκρινε ότι ο τομέας των κληρονομιών –και των χαριστικών δικαιοπραξιών– μεταξύ συγγενών φαίνεται στενά συνδεδεμένος με την οικογενειακή ζωή. Αυτή δεν περιλαμβάνει μόνο τις σχέσεις κοινωνικής, ηθικής ή πολιτιστικής φύσεως, αλλά περιλαμβάνει επίσης τα υλικά συμφέροντα (βλ. επίσης *Pla et Puncernau κατά Ανδόρρας*, αρ. 69498/01, §60, ECHR 2004-VIII).

46. Έτσι, το Δικαστήριο κρίνει ότι στα πλαίσια της διαφοράς όπως αυτή διεξήχθη ενώπιον των ελληνικών δικαστηρίων, ο προσφεύγων επέστησε την προσοχή τους σε επιταγές ασφάλειας δικαίου και μη διάκρισης που αντανακλώνται επίσης στην Σύμβαση. Χωρίς να βασιστεί με ρητούς όρους στην Σύμβαση, άντλησε από το εθνικό δίκαιο της χώρας του επιχειρήματα

που ισοδυναμούσαν με καταγγελία επί της ουσίας, μιας προσβολής των δικαιωμάτων του που προστατεύονται από τα άρθρα 6, 8 και 14 της Σύμβασης και 1 του Πρώτου Πρωτοκόλλου. Τους έδωσε λοιπόν την ευκαιρία να αποφύγουν ή να αποκαταστήσουν τις επικαλούμενες παραβιάσεις, σύμφωνα με τον σκοπό του άρθρου 35 §1.

Επομένως, η ένσταση θα πρέπει να απορριφθεί.

## **II. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 8 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ**

47. Ο προσφεύγων παραπονείται για παραβίαση του δικαιώματός του στον σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής του ζωής. Εκτός από τη νομική πλευρά της υιοθεσίας, υποστηρίζει ότι είχε δημιουργήσει πολύ ισχυρούς οικογενειακούς δεσμούς με τον θετό πατέρα του, οι οποίοι άξιζαν να τύχουν της προστασίας του άρθρου 8. Εκτός από την στέρηση των κληρονομικών του δικαιωμάτων, η άρνηση αναγνώρισης της υιοθεσίας του από τα ελληνικά δικαστήρια οδήγησε στην άρνηση και την ακύρωση της ιδιότητάς του ως γιου του θετού πατέρα του, πράγμα που έχει αναστατώσει την προσωπική και κοινωνική ζωή που είχε επί 24 έτη. Αυτό επιφέρει επίσης την άρνηση του δικαιώματός του να φέρει το οικογενειακό επώνυμο του θετού πατέρα του το οποίο χρησιμοποιεί σε όλες τις κοινωνικές και επαγγελματικές του σχέσεις: το επώνυμο αυτό είναι επίσης αυτό που χρησιμοποιούν τα παιδιά του στα οποία θα του είναι δύσκολο να εξηγήσει την μεταβολή της προσωπικής τους κατάστασης που θα μπορούσε να προκύψει από την απόφαση του Αρείου Πάγου. Ο προσφεύγων επικαλείται το άρθρο 8 της Σύμβασης που είναι διατυπωμένο ως εξής :

1. Παν πρόσωπον δικαιούται εις τον σεβασμόν της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του, της κατοικίας του και της αλληλογραφίας του.

2. Δεν επιτρέπεται να υπάρξη επέμβασις δημοσίας αρχής εν τη ασκήσει του δικαιώματος τούτου, εκτός εάν η επέμβασις αυτή προβλέπεται υπό του νόμου και αποτελεί μέτρον το οποίον, εις μίαν δημοκρατικήν κοινωνίαν, είναι αναγκαίον δια την εθνικήν ασφάλειαν, την δημοσίαν ασφάλειαν, την οικονομικήν ευημερίαν της χώρας, την προάσπισιν της 7 τάξεως και την πρόληψιν ποινικών παραβάσεων, την προστασίαν της υγείας ή της ηθικής, ή την προστασίαν των δικαιωμάτων και ελευθεριών άλλων.

### **A. Ως προς το παραδεκτό**

48. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη υπό την έννοια του άρθρου 35 §3 της Σύμβασης. Το Δικαστήριο

σημειώνει επίσης ότι δεν αντίκειται σε κανένα άλλο λόγο απαραδέκτου. Θα πρέπει λοιπόν να κηρυχθεί παραδεκτή.

## **B. Ως προς την ουσία**

### *1. Ως προς την ύπαρξη παρέμβασης*

49. Η Κυβέρνηση αμφισβητεί την ύπαρξη δεσμού πατέρα-γιου ανάμεσα στον προσφεύγοντα και τον Μιχαήλ-Τιμόθεο Νεγρεπόντη και υποστηρίζει ότι δεν υπερβαίνουν τους δεσμούς που υπάρχουν ανάμεσα σε ένα θείο και τον ανιψιό του. Ούτε ο ένας, ούτε ο άλλος δεν επιχείρησαν να αναγνωρισθεί στην Ελλάδα η αμερικανική απόφαση υιοθεσίας για χρόνια, γεγονός που σημαίνει ότι δεν ενδιαφερόντουσαν να γίνει γνωστός ο οικογενειακός τους δεσμός που προέκυψε από την υιοθεσία. Ο προσφεύγων εκδήλωσε τέτοιο ενδιαφέρον όταν προέκυψε το θέμα της κληρονομιάς. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει επίσης ότι η σχέση του προσφεύγοντα με τον Μιχαήλ-Τιμόθεο δεν ήταν εμφανής στους τρίτους, αφού η θεία του και ο θεός του θεωρούσαν ότι είναι αυτοί κληρονόμοι του θετού πατέρα του. Οι επικαλούμενες ζημίες του προσφεύγοντα είναι προσχηματικές και αυτός ηθελημένα άλλαξε το επώνυμό του επιδιώκοντας να δημιουργήσει τετελεσμένα γεγονότα. Όσον αφορά το επώνυμο των παιδιών του, σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία δεν μπορεί να αλλάξει παρά με την συμφωνία των δύο γονέων.

50. Ειδικότερα, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι ο προσφεύγων δεν αποδεικνύει ότι υπήρχαν ανάμεσα σε αυτόν και τον Μιχαήλ-Τιμόθεο Νεγρεπόντη στενοί οικογενειακοί δεσμοί, και ακόμη λιγότερο, δεσμός πατέρα-γιου. Ο προσφεύγων δεν αποδεικνύει ότι μετά το 1984, οι δεσμοί του με τους βιολογικούς του γονείς είχαν διακοπεί, ούτε ότι το ενδιαφέρον και τα αισθήματα που έτρεφε προς τον θετό του πατέρα ήταν πιο ισχυρά από εκείνα που είχε εκείνος ως θείος. Κανένας μέχρι τώρα, δεν επιχείρησε να αλλάξει το επώνυμο του προσφεύγοντα κάνοντάς τον να αφαιρέσει το «Νεγρεπόντης». Ο προσφεύγων προέβη στην αλλαγή του επωνύμου του, μετά τον θάνατο του θετού του πατέρα, ενώ εκκρεμούσε η αντιδικία με την θεία του. Εμπάσει περιπτώσει, ο προσφεύγων προσπάθησε να δημιουργήσει ένα τετελεσμένο γεγονός με την έκδοση νέου δελτίου ταυτότητας το 2003, με το επώνυμο «Νεγρεπόντης-Γιαννίσης», ενώ η απόφαση που αναγνώριζε την υιοθεσία είχε ήδη ακυρωθεί. Αν ο προσφεύγων ήθελε τόσο να κάνει χρήση του επωνύμου «Νεγρεπόντης», θα είχε επιχειρήσει να αναγνωρισθεί

η αμερικανική απόφαση πολύ νωρίτερα και όχι την στιγμή που τέθηκε το θέμα κληρονομιάς του θείου του.

51. Τέλος, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η ζημία του προσφεύγοντα σχετικά με τα παιδιά του δεν είναι παρά ένα πρόσχημα. Τα παιδιά του δεν γνώρισαν ποτέ τον Μιχαήλ-Τιμόθεο Νεγρεπόντη, που πέθανε πριν την γέννησή τους, και δεν μπόρεσαν να δημιουργήσουν μαζί του σχέσεις εγγονιών με παππού. Ο μόνος παππούς που γνώριζαν ήταν ο βιολογικός πατέρας του προσφεύγοντα με τον οποίο οι δεσμοί δεν είχαν διακοπεί. Όσον αφορά την ζημία που επικαλείται ο προσφεύγων σε περίπτωση γέννησης τρίτου παιδιού που θα έφερε επώνυμο διαφορετικό από αυτό των άλλων παιδιών, αναφέρεται σε γεγονός αβέβαιο.

52. Ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι το κριτήριο για την ύπαρξη μιας σχέσης πατέρα και γιου δεν είναι ποσοτικό, όπως υποστηρίζει η Κυβέρνηση, αλλά ποιοτικό. Πράγματι, υπήρχε μια πραγματική σχέση πατέρα-γιου ανάμεσα στον προσφεύγοντα και τον θετό πατέρα του η οποία προχωρούσε πέρα από το φυσιολογικό ενδιαφέρον ενός θείου για τον ανιψιό του. Επίσης, η σχέση αυτή δεν προϋποθέτει την διακοπή των δεσμών ανάμεσα στον προσφεύγοντα και τους βιολογικούς του γονείς. Ο προσφεύγων υιοθετήθηκε ως ενήλικος από τον θετό του πατέρα και η διακοπή των δεσμών με τους βιολογικούς του γονείς δεν ήταν απαραίτητη για την σύσταση της σχέσης πατέρα-γιου με τον θετό του πατέρα.

53. Ο προσφεύγων υποστηρίζει επίσης ότι η αλλαγή του επωνύμου του έγινε την ίδια εποχή με την υιοθεσία του, στις 28 Ιουνίου 1984, από την Υπηρεσία Δημόσιας Υγείας του Μίσιγκαν. Στην Ελλάδα, κίνησε τις διαδικασίες αλλαγής αμέσως μετά την αναγνώριση της αμερικανικής απόφασης υιοθεσίας και πολύ πριν την αμφισβήτηση της υιοθεσίας του από την θεία του στις 11 Ιουνίου 2001. Τέλος, ακόμα κι αν το επώνυμο των παιδιών του δεν αλλάξει, τα παιδιά του θα απογοητευτούν και θα υποστούν ηθική βλάβη από το ότι αυτός που είχαν θεωρήσει από την γέννησή του ως παππού τους, δεν θα μπορεί να θεωρείται πια ως παππούς τους.

54. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι το άρθρο 8 της Σύμβασης έχει κυρίως ως σκοπό να προφυλάσσει το άτομο από τις αυθαίρετες παρεμβάσεις της δημόσιας εξουσίας. Περιλαμβάνει επίσης, θετικές υποχρεώσεις σύμφυτες με τον πραγματικό «σεβασμό» της οικογενειακής ζωής. Και στην μια περίπτωση και στην άλλη, πρέπει να ληφθεί υπόψη η λεπτή ισορροπία που πρέπει να επιτευχθεί ανάμεσα σε αντίθετα



συμφέροντα του ατόμου και της κοινωνίας στο σύνολό της. Επίσης, και στις δύο περιπτώσεις το Κράτος διαθέτει ορισμένη διακριτική ευχέρεια (*Pini et autres κατά Ρουμανίας*, αρ. 78028/01 και 78030/01, §149, CEDH 2004-V (αποσπάσματα)).

55. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει επίσης, ότι στην προαναφερθείσα απόφαση *Pini* (§§ 140 και 142), έκρινε ότι, παρόλο που το δικαίωμα υιοθεσίας δεν αναφέρεται ως τέτοιο στον αριθμό των δικαιωμάτων που προστατεύονται από την Σύμβαση, οι σχέσεις ανάμεσα στον υιοθετούντα και τον υιοθετούμενο είναι κατ' αρχήν ίδιας φύσεως με τις οικογενειακές σχέσεις που προστατεύονται από το άρθρο 8. Η υιοθεσία προσδίδει στον υιοθετούντα τα ίδια δικαιώματα και υποχρεώσεις έναντι του υιοθετούμενου με αυτά ενός πατέρα ή μιας μητέρας έναντι του νόμιμου τέκνου του. Το Δικαστήριο σημειώνει επίσης ότι τα κληρονομικά δικαιώματα ανάμεσα σε παιδιά και γονείς συνδέονται στενά με την οικογενειακή ζωή και εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 8 (*Marckx κατά Βελγίου*, 13 Ιουνίου 1979, §51). Τέλος, το επώνυμο ενός ατόμου –ως μέσο ατομικής αναγνώρισης και δεσμός με μια οικογένεια– αποτελεί στοιχείο της ιδιωτικής και οικογενειακής του ζωής (*Znamenskaya κατά Ρωσίας* (αρ. 77785/01, 2 Ιουνίου 2005, §23).

56. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι στην υπό κρίση υπόθεση, έχει ενώπιόν του μια πράξη υιοθεσίας που αντανάκλα την βούληση δύο ενηλίκων, που εκφράστηκε εγγράφως από τον καθένα τους (ανωτέρω παρ. 10) και με διαδικασία που κινήθηκε εν πλήρη γνώση του θέματος. Οι δηλώσεις τους ενώπιον του Δικαστηρίου του Wayne καθώς και η έρευνα που έγινε από την κοινωνική λειτουργό, με αίτημα του δικαστή, τον έπεισαν για την πραγματικότητα του δεσμού που ένωνε τον προσφεύγοντα με τον θείο του και την σκοπιμότητα της απαγγελίας μιας απόφασης που τους κήρυττε ενωμένους με τον δεσμό της υιοθεσίας. Το Δικαστήριο δεν διαβλέπει κανένα λόγο να μην παραδεχτεί την πραγματικότητα μιας οικογενειακής ζωής ανάμεσα στον προσφεύγοντα και τον θετό του πατέρα, η οποία επέφερε συνέπειες στην ζωή του ίδιου του προσφεύγοντα και της οικογένειάς του. Δεν είναι αρμοδιότητα του Δικαστηρίου να εξετάσει αν υπήρχε πραγματικός δεσμός πατέρα-γιου ανάμεσα στον προσφεύγοντα και τον θείο του, πράγμα το οποίο φαίνεται να αμφισβητεί η Κυβέρνηση ελλείψει απόφασης των ελληνικών δικαστηρίων ως προς το θέμα αυτό. Για τις ανάγκες της υπό κρίση υπόθεσης, του αρκεί να διαπιστώσει ότι οι αμερικανικές δικαστικές αρχές εξέδωσαν πράξη υιοθεσίας και ότι η πράξη αυτή υποτίθεται ότι παρήγε αποτελέσματα στην καθημερινή ζωή του

προσφεύγοντα και της οικογένειάς του. Επίσης, δεν αμφισβητήθηκε ποτέ από τον θείο του προσφεύγοντα.

57. Η πράξη αυτή υιοθεσίας είχε επιπτώσεις στην ληξιαρχική κατάσταση του προσφεύγοντα αφού αφορούσε την κατάστασή του εντός της ίδιας της οικογένειάς του, αλλά επίσης μέσα στην κοινωνία. Οι επίδικες δικαστικές αποφάσεις αμφισβήτησαν μια σχέση που δημιούργησαν δύο ενήλικα και συναινούντα άτομα για να διέπει την ιδιωτική και οικογενειακή τους ζωή.

58. Όμως, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η ιδιωτική και οικογενειακή ζωή του προσφεύγοντα διαταράχθηκε από την άρνηση των ελληνικών δικαστηρίων να αναγνωρίσουν την υιοθεσία του, πράγμα που αποτέλεσε, κατά την γνώμη του Δικαστηρίου, αδιαμφισβήτητη παρέμβαση στο δικαίωμα που προστατεύεται από το άρθρο 8. Το γεγονός ότι ο προσφεύγων και ο θετός πατέρας του δεν κίνησαν από κοινού μια διαδικασία αναγνώρισης στην Ελλάδα της υιοθεσίας πριν τον θάνατο του τελευταίου, και το ότι τα αδέρφια του αποθανόντος δεν τελούσαν εις γνώση της υιοθεσίας αυτής για ένα χρονικό διάστημα δεν μπορεί να έχει καμία επίδραση στον νομικό και πραγματικό δεσμό αυτής.

59. Επίσης, το Δικαστήριο δεν θεωρεί ότι πρέπει να βγάλει κάποιο συμπέρασμα, όπως την καλεί η Κυβέρνηση, από την χρονολογία των ενεργειών του προσφεύγοντα για να πετύχει απόφαση του Νομάρχη με την οποία αλλάζει το επώνυμό του από Γιαννίσης σε Νεγρεπόντης στις 4 Απριλίου 2001, ή για να πετύχει την έκδοση νέου δελτίου ταυτότητας, στις 10 Σεπτεμβρίου 2003, που θα ανέφερε τα δύο επώνυμα. Η αλλαγή του επωνύμου του προσφεύγοντα δεν μπορούσε να έχει καμία επίπτωση στα θέματα κληρονομιάς του Μιχαήλ-Τιμόθεου Νεγρεπόντη, τα οποία σύμφωνα με την Κυβέρνηση, βρίσκονται στο επίκεντρο των ανησυχιών του προσφεύγοντα.

60. Τέλος το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι στην απόφαση *Wagner et J.M.W.L. κατά Λουξεμβούργου* (αρ. 76240/01, 28 Ιουνίου 2007, §123) υποστήριξε ότι η άρνηση από τα Δικαστήρια του Λουξεμβούργου να χορηγήσουν εκτελεστότητα σε μια αλλοδαπή απόφαση υιοθεσίας αποτελούσε παρέμβαση στο δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής.

2. Ως προς την δικαιολόγηση της παρέμβασης

61. Παρόμοια παρέμβαση παραβιάζει το άρθρο 8 εκτός αν, «προβλεπόμενη από το νόμο» επιδιώκει νόμιμο σκοπό ή σκοπούς από την άποψη της δεύτερης παραγράφου της διάταξης αυτής και είναι «απαραίτητη σε μια δημοκρατική κοινωνία» για την επίτευξη των σκοπών αυτών. Η έννοια του «απαραίτητου» συνεπάγεται μια παρέμβαση θεμελιωμένη σε μια επιτακτική κοινωνική ανάγκη και, ιδίως, ανάλογη προς τον επιδιωκόμενο σκοπό.

62. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η παρέμβαση ήταν «προβλεπόμενη από το νόμο» (άρθρα του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας σχετικά με την αναγνώριση των αποφάσεων των αλλοδαπών δικαστηρίων, άρθρο 33 του Αστικού Κώδικα για την μη εφαρμογή διατάξεων αλλοδαπού δικαίου που είναι αντίθετες στα χρηστά ήθη ή στην δημόσια τάξη, άρθρο 3 του Συντάγματος για τον επικρατούντα χαρακτήρα της ορθόδοξης εκκλησίας) και απαραίτητη σε μια δημοκρατική κοινωνία προκειμένου να μην προσβάλλονται ορισμένοι θεμελιώδεις κανόνες που υπάρχουν στην Ελλάδα και αντανakλούν κοινωνικές, οικονομικές, πολιτικές, θρησκευτικές και ηθικές αντιλήψεις και που αποτελούν εμπόδιο στην εφαρμογή στην Ελλάδα των κανόνων του αλλοδαπού δικαίου.

63. Η Κυβέρνηση υπογραμμίζει ότι μπορεί το εθνικό δίκαιο που ρυθμίζει τα θέματα τα σχετικά με την ζωή των μοναχών και την κληρονομιά αυτών να φαίνεται αυστηρό, είναι όμως σε αρμονία με τον όρκο που οι μοναχοί δίνουν όταν αποφασίζουν να ακολουθήσουν τον μοναχικό βίο. Το Κράτος δεν επιβάλλει περιορισμούς στην ιδιωτική και οικογενειακή ζωή οποιουδήποτε αλλά προσαρμόζει τη νομοθεσία του στις επιταγές της ορθόδοξης εκκλησίας που είναι η επικρατούσα θρησκεία στην Ελλάδα. Ο θετός πατέρας του προσφεύγοντα, που σε όλη την διάρκεια της ζωής του υπηρέτησε τον εκκλησιαστικό βίο καταλαμβάνοντας υψηλά καθήκοντα αναμφισβήτητα γνώριζε τις επιταγές μιας τέτοιας ζωής και δεν ζήτησε ποτέ του ο ίδιος την αναγνώριση στην Ελλάδα της αμερικανικής απόφασης.

64. Τέλος, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η μη αναγνώριση της αμερικανικής απόφασης αποσκοπούσε στην διατήρηση της ασφάλειας των συναλλαγών. Καθώς δεν είχαν ενημερωθεί για την ύπαρξη της υιοθεσίας και καθώς ούτε ο προσφεύγων ούτε ο θείος του δε επιχείρησαν να αναγνωριστεί επί εικοσιτέσσερα χρόνια η υιοθεσία αυτή στην Ελλάδας, τα αδέρφια του θείου του προσφεύγοντα είχαν τη νόμιμη προσδοκία να κληρονομήσουν τον αδερφό τους και η προσδοκία αυτή βασιζόταν τόσο

στην βιολογική πραγματικότητα όσο και στην έλλειψη επιμέλειας του προσφεύγοντα κα του θείου του για μια τόσο μεγάλη χρονική περίοδο.

65. Ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι οι εκκλησιαστικοί κανόνες που επικαλείται η Κυβέρνηση και τους οποίους ερμήνευσε ο Άρειος Πάγος δεν μπορούν να θεωρηθούν ως «νόμος» υπό την έννοια της Σύμβασης. Επιπλέον, δεν πληρούν τα κριτήρια της σαφήνειας, της ακρίβειας και της προβλεψιμότητας. Ο προσφεύγων προσθέτει ότι η άρνηση του Αρείου Πάγου δεν δικαιολογούνταν από καμιά «επιτακτική κοινωνική ανάγκη», διαφορετικά το Κράτος θα είχε αρνηθεί την αναγνώριση πριν καν τα αδέρφια του θετού πατέρα του προσφύγουν στην δικαιοσύνη για λόγους καθαρά οικονομικούς. Ο προσφεύγων υπογραμμίζει ότι ο θετός πατέρας του δεν ήταν μοναχός ούτε θεωρούσε τον εαυτό του ως τέτοιο. Δεν επέλεξε ποτέ τον βίο του μοναχού και εξέφρασε σαφώς, υιοθετώντας τον προσφεύγοντα, την θέλησή του να έχει οικογένεια. Εμπάσει περιπτώσει, η παρέμβαση είναι προδήλως δυσανάλογη, αφού είκοσι τέσσερα χρόνια μετά την υιοθεσία, το Κράτος στερεί από τον προσφεύγοντα την ιδιότητά του ως θετού γιου, το επώνυμό του και τα κληρονομικά δικαιώματά του και αυτό βασιζόμενο στον ισχυρισμό ότι ο θετός του πατέρας, μένοντας μόνο για δύο ημέρες σε ένα μοναστήρι, έγινε αυτομάτως μοναχός για όλη του τη ζωή παρά την θέλησή του.

66. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι ο Άρειος Πάγος θεμελίωσε την άρνησή του να αναγνωρίσει το δεδικασμένο της αμερικανικής απόφασης υιοθεσίας στα άρθρα 323 §5, 780 §2 και 905 §3 και 4 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας (που αναγνωρίζει το δεδικασμένο και την εκτελεστότητα μιας αλλοδαπής δικαστικής απόφασης αν δεν είναι αντίθετη στην δημόσια τάξη και τα χρηστά ήθη), καθώς και στο άρθρο 33 του Αστικού Κώδικα που προβλέπει ότι μια διάταξη αλλοδαπού δικαίου δεν είναι εφαρμοστέα στην Ελλάδα αν αντίκειται στα χρηστά ήθη και την Δημόσια τάξη.

67. Το Δικαστήριο δεν θα μπορούσε να αμφισβητήσει το γεγονός ότι η προαναφερθείσα άρνηση του Αρείου Πάγου δικαιολογούνταν από την φροντίδα για προστασία της δημόσιας τάξης και των χρηστών ηθών, πράγμα που αποτελούσε ήδη το αντικείμενο της παραπομπής ενώπιον της Ολομέλειας του Αρείου Πάγου. Πρέπει επομένως να συμπεράνει ότι η παρέμβαση ήταν «προβλεπόμενη από το νόμο» και επιδίωκε «νόμιμο σκοπό».

68. Για να εκτιμήσει την «αναγκαιότητα» των επίδικων μέτρων «σε μια δημοκρατική κοινωνία», το Δικαστήριο θα εξετάσει υπό το φως του συνόλου της υπόθεσης, αν οι λόγοι που επικαλούνται για την δικαιολόγησή τους είναι κατάλληλοι και επαρκείς σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 8 (βλ. μεταξύ άλλων, *Kutzner κατά Γερμανίας*, αρ. 46544/99, §65, CEDH 2002-I).

69. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει εξ αρχής ότι στον επίδικο τομέα τα συμβαλλόμενα Κράτη έχουν μεγάλη διακριτική ευχέρεια (βλ. *mutatis mutandis*, *Stjerna κατά Φινλανδίας*, απόφαση της 25<sup>ης</sup> Νοεμβρίου 1994, σειρά A αρ. 299-B, §39). Επίσης, το Δικαστήριο δεν έχει ως καθήκον να υποκαταστήσει τις αρμόδιες ελληνικές αρχές για να καθορίσει την πιο κατάλληλη πολιτική σε θέματα ρύθμισης της νομοθεσίας, αλλά να κρίνει υπό το πρίσμα της Σύμβασης τις αποφάσεις που αυτές εξέδωσαν στην άσκηση της διακριτικής τους ευχέρειας (βλ. μεταξύ άλλων, *Hokkanen κατά Φινλανδίας*, απόφαση της 23<sup>ης</sup> Σεπτεμβρίου 1994, σειρά A, αρ. 299-A, §55, και αναφερθείσα *Stjerna*, § 39). Η έκταση της διακριτικής ευχέρειας ποικίλλει ανάλογα με τις περιστάσεις, τους τομείς και το πλαίσιο, ενώ η παρουσία ή απουσία ενός κοινού παρονομαστή στα νομικά συστήματα των συμβαλλομένων Κρατών μπορεί να αποτελέσει κρίσιμο παράγοντα από την άποψή αυτή (βλ. *mutatis mutandis*, *Rasmussen κατά Δανίας*, απόφαση της 28<sup>ης</sup> Νοεμβρίου 1984, σειρά A αρ. 87, § 40).

70. Στην υπό κρίση υπόθεση, το Δικαστήριο δεν κρίνει απαραίτητο να αποφανθεί για το αν ο Μιχαήλ-Τιμόθεος Νεγρεπόντης είχε καρεί ή όχι μοναχός. Θεωρεί ότι αυτό το πραγματικό περιστατικό είναι δευτερεύον εν προκειμένω για την απόφασή του.

71. Το Δικαστήριο δίνει μεγάλη σημασία στην φύση των κανόνων στους οποίους στηρίχτηκε η Ολομέλεια του Αρείου Πάγου για να αποφανθεί ότι η υιοθεσία από μοναχό αντίκειται στην δημόσια τάξη : τον 6<sup>ο</sup> Αποστολικό Κανόνα, τον 3<sup>ο</sup> Κανόνα της Έβδομης Οικουμενικής Συνόδου, τον 11<sup>ο</sup> Κανόνα της Πρωτοδευτέρας Συνόδου, τον Γ΄ Θεμελιώδη Κανόνα της γενόμενης στην Χαλκηδόνα Δ΄ Οικουμενικής Συνόδου, τους Αποστολικούς Κανόνες Στ΄, Πα΄ και Πγ΄ και τον Με΄ Κανόνα της Πενθέκτης Οικουμενικής Συνόδου. Όπως υποστηρίζει ο προσφεύγων, οι κανόνες αυτοί δεν επιτρέπουν στους μοναχούς να αναλαμβάνουν «κοσμικές φροντίδες» και από τότε που θα καρούν μοναχοί, θεωρούνται ως νεκροί και δεν μπορούν να υιοθετήσουν.

72. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι οι κανόνες αυτοί είναι όλοι εκκλησιαστικής φύσης και ανατρέχουν στον έβδομο και ένατο αιώνα. Η Ολομέλεια του Αρείου Πάγου εφάρμοσε τους κανόνες αυτούς, ενώ το άρθρο 3 του Νόμου 1250/1982 που κατήργησε το άρθρο 1364 του Παλιού ελληνικού Αστικού Κώδικα που απαγόρευε στους μοναχούς να παντρεύονται, επιτρέπει έκτοτε ρητά το δικαίωμά τους στον γάμο. Στις προπαρασκευαστικές εργασίες του νόμου αυτού αναφερόταν ότι ορισμένα κωλύματα του γάμου, εκ των οποίων η απαγόρευση του γάμου των μοναχών, δεν επεδίωκαν καμία κοινωνική ανάγκη και δεν μπορούσαν να εφαρμοστούν στην έννομη τάξη. Το Δικαστήριο σημειώνει επίσης ότι στην υπό κρίση υπόθεση η υιοθεσία έγινε αφού ο νόμος αυτός τέθηκε σε ισχύ.

73. Ως προς αυτό, το Δικαστήριο σημειώνει επίσης την άποψη των μειοψηφούντων δικαστών σύμφωνα με την οποία δεν υπήρχε καμία διάταξη εθνικού νόμου που να απαγορεύει σε ένα μοναχό ή μέλος του κλήρου, οποιασδήποτε βαθμίδας, και συνεπώς, σε ένα επίσκοπο, ακόμα και αν αυτός προερχόταν από την τάξη των μοναχών, να προβεί σε υιοθεσία. Η υιοθεσία που γίνεται από έναν επίσκοπο, ακόμα κι αν αυτός προερχόταν από την τάξη των μοναχών, δεν μπορούσε να θεωρηθεί ως αντίθετη στην ελληνική δημόσια τάξη, αφού η γνώμη σύμφωνα με την οποία μια τέτοια υιοθεσία ήταν αδύνατη δεν βασιζόταν σε ρητή διάταξη νόμου. Οι δικαστές αυτοί, υπογράμμισαν επίσης, ότι το θέμα είχε προκαλέσει σημαντικές διαφωνίες στα πλαίσια της νομικής κοινότητας και δεν ήταν αντίθετο σε ένα νόμο ή σε μια αρχή μείζονος θεμελιώδους σημασίας που αντανακλούσε μια σταθερή κοινωνική και θρησκευτική πεποίθηση στην Ελλάδα.

74. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει επίσης ότι σε μια υπόθεση υιοθεσίας στο εξωτερικό αλλά με διαφορετικά πραγματικά περιστατικά από αυτά της υπό κρίση υπόθεσης, συμπέρανε ότι οι εθνικοί δικαστές δεν μπορούσαν εύλογα να προσπεράσουν το νομικό καθεστώς που είχε δημιουργηθεί εγκύρως στο εξωτερικό και αντιστοιχούσε σε μια οικογενειακή ζωή υπό την έννοια του άρθρου 8 της Σύμβασης, ούτε να αρνηθούν τους οικογενειακούς δεσμούς που προϋπήρχαν εκ των πραγμάτων και να απαλλαγούν από μια συγκεκριμένη εξέταση της κατάστασης (*Wagner et J.M.W.L. κατά Λουξεμβούργου*, αρ. 76240/01, §§ 133 και 135, 28 Ιουνίου 2007).

75. Εκτός από τα στοιχεία που αναφέρονται πιο πάνω, το Δικαστήριο σημειώνει ότι η επίδικη υιοθεσία έγινε το 1984, ενώ ο προσφεύγων ήταν ανήλικος και διήρκεσε είκοσι τέσσερα έτη πριν θέσει τέλος σε αυτήν ο Άρειος Πάγος με τις αποφάσεις του. Τα μέρη εξάλλου δεν προσκόμισαν

κανένα στοιχείο που να αποδεικνύει ότι είχε αμφισβητηθεί ο πραγματικός χαρακτήρας των δεσμών ανάμεσα στον προσφεύγοντα και τον θετό του πατέρα πριν τεθεί το θέμα της κληρονομιάς. Ως προς αυτό, το Δικαστήριο διαπιστώνει ακόμα ότι, στην δήλωσή του ενώπιον του αμερικανικού δικαστηρίου, ο Μιχαήλ-Τιμόθεος Νεγρεπόντης είχε εκφράσει την θέλησή του να υιοθετήσει τον προσφεύγοντα για να έχει νόμιμο γιο που θα κληρονομούσε την περιουσία του, τις αναμνήσεις του, την μεγάλη συλλογή χειρογράφων του και θρησκευτικών και ποιητικών κειμένων (ανωτέρω παρ. 10).

76. Το Δικαστήριο θεωρεί ότι οι λόγοι που προέβαλε ο Άρειος Πάγος για να αρνηθεί την αναγνώριση της υιοθεσίας του προσφεύγοντα δεν αντιστοιχούν σε επιτακτική κοινωνική ανάγκη. Επομένως, δεν είναι ανάλογοι στον νόμιμο επιδιωκόμενο σκοπό αφού έχουν ως αποτέλεσμα την άρνηση της ιδιότητας του προσφεύγοντα ως θετού γιου.

Επομένως, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 8 της Σύμβασης.

### III. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 8 ΣΕ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 14 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

77. Ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι λόγω της ιδιότητάς του ως υιοθετημένου τέκνου, υπέστη μια αδικαιολόγητη διάκριση σε σχέση με ένα βιολογικό τέκνο ενός μέλους του κλήρου ή ακόμη και ενός μοναχού της Ανατολικής Ορθόδοξης Εκκλησίας. Υποστηρίζει ότι αν ήταν στην πραγματικότητα βιολογικό τέκνο του θείου του, από γάμο σύμφωνα με την αμερικανική νομοθεσία, ή ακόμα εκτός γάμου, αλλά αναγνωρισμένο από τον πατέρα του, τα ελληνικά δικαστήρια δεν θα είχαν προσπεράσει την κοινωνική πραγματικότητα και τις εκ των πραγμάτων σχέσεις ανάμεσα σε πατέρα και γιο, κυρίως μετά την ρητή αναγνώριση από το νόμο της δυνατότητας για τους μοναχούς να παντρευτούν. Υποστηρίζει παραβίαση του συνδυασμού των άρθρων 8 και 14. Το τελευταίο αυτό άρθρο προβλέπει ότι :

«Η χρήση των αναγνωριζομένων εν τη παρούση Συμβάσει δικαιωμάτων και ελευθεριών δέον να εξασφαλισθή ασχέτως διακρίσεως φύλλου, φυλής, χρώματος, γλώσσης, θρησκείας, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων, εθνικής ή κοινωνικής προελεύσεως, συμμετοχής εις εθνικήν μειονότητα, περιουσίας, γεννήσεως ή άλλης καταστάσεως.»

78. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι τα εθνικά δικαστήρια θεμελίωσαν της κρίση τους μόνο στο ότι το περιεχόμενο της αλλοδαπής απόφασης ήταν

αντίθετο στην δημόσια τάξη χωρίς να επηρεαστούν από την ιδιότητα του προσφεύγοντα ως θετού τέκνου. Επίσης, υποστηρίζει ότι δεν επιτρέπεται σε μοναχούς και σε μέλη του κλήρου να παντρεύονται. Υποστηρίζει ότι αυτό αποδεικνύεται από μια δήλωση του ίδιου του θετού πατέρα ενώπιον των Αμερικανικών αρχών, σύμφωνα με την οποία λόγω των καθηκόντων που καταλάμβανε στην Ελληνική Ορθόδοξη Εκκλησία, είχε μείνει ανύπαντρος και δεν είχε δικά του τέκνα.

79. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει επίσης ότι ο προσφεύγων δεν υπέστη καμία διάκριση λόγω της ιδιότητάς του ως θετού τέκνου, αλλά επειδή η υιοθεσία δεν ήταν ισχυρή και δεν είχε αναγνωριστεί στην ελληνική έννομη τάξη.

80. Στην υπό κρίση υπόθεση, το Δικαστήριο κήρυξε το άρθρο 8 της Σύμβασης εφαρμοστέο και συμπέρανε μάλιστα την παραβίαση της διάταξης αυτής. Ως εκ τούτου, τα πραγματικά περιστατικά υπάγονται στο άρθρο 8 της Σύμβασης και το άρθρο 14 μπορεί να εφαρμοστεί σε συνδυασμό με το άρθρο 8 (βλ. *mutatis mutandis*, *Mizzi κατά Μάλτας*, αρ. 26111/02, §§ 127 και 128, CEDH 2006- ... (αποσπάσματα)) και η παρούσα αιτίαση πρέπει να κριθεί παραδεκτή.

81. Σύμφωνα με το άρθρο 14 της Σύμβασης, μια διάκριση είναι διακριτική μεταχείριση αν «στερείται αντικειμενικής και εύλογης δικαιολογίας», δηλαδή αν δεν επιδιώκει ένα «νόμιμο σκοπό» ή αν δεν υπάρχει «εύλογη σχέση αναλογικότητας ανάμεσα στα χρησιμοποιούμενα μέσα και τον επιδιωκόμενο σκοπό» (βλ. ιδίως, *Karlheinz Schmidt κατά Γερμανίας*, απόφαση της 18<sup>ης</sup> Ιουλίου 1994, σειρά A, αρ. 291-B, §24).

82. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι στην προαναφερθείσα απόφαση *Pla et Puncernau κατά Ανδόρρας* §61, έκρινε ότι ένα παιδί που υιοθετήθηκε βρισκόταν στην ίδια έννομη θέση που θα είχε αν ήταν βιολογικό τέκνο των γονιών του, και αυτό από όλες τις απόψεις: σχέσεις και συνέπειες που συνδέονται με την οικογενειακή του ζωή και τα περιουσιακά δικαιώματα που προέκυπταν.

83. Το Δικαστήριο θεωρεί, για τους λόγους που εκτίθενται ανωτέρω, ότι δεν μπορεί να αποκλειστεί ότι ο σκοπός τον οποίο επικαλείται η Κυβέρνηση μπορεί να θεωρηθεί ως νόμιμος.

84. Όσον αφορά την εύλογη σχέση αναλογικότητας, το Δικαστήριο σημειώνει ότι το άρθρο 3 του Νόμου 1250/1982 που κατήργησε το άρθρο



1364 του Αστικού Κώδικα που απαγόρευε μέχρι το 1982, επομένως πριν την πράξη υιοθεσίας του προσφεύγοντος, στους μοναχούς να παντρεύονται επιτρέπει ρητά το δικαίωμά τους σε γάμο. Ο θετός πατέρα του προσφεύγοντα, θα μπορούσε, σύμφωνα με το νόμο αυτό, να παντρευτεί και να κάνει οικογένεια και μάλιστα, πριν από την πράξη υιοθεσίας που τέλεσε με τον προσφεύγοντα το 1984. Έτσι, ένα βιολογικό τέκνο του Μιχαήλ-Τιμόθεου Νεγρεπόντη δεν θα είχε στερηθεί τα δικαιώματά του ως γιου, με ό,τι αυτό συνεπάγεται σε θέματα κληρονομιάς, δικαίωμα στο επώνυμο και δικαίωμα να ζει, εν ολίγοις, σε μια κοινωνία με ταυτότητα άλλη από αυτή που προκύπτει με την άρνηση αναγνώρισης της υιοθεσίας.

Επομένως υπήρξε παραβίαση του άρθρου 8 σε συνδυασμό με το άρθρο 14.

#### IV. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 §1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

85. Ο προσφεύγων παραπονείται επίσης για παραβίαση του δικαιώματός του σε δίκαιη δίκη, λόγω της άρνησης των ελληνικών δικαστηρίων να αναγνωρίσουν την εκτελεστικότητα της απόφασης της αμερικανικής δικαιοσύνης. Επικαλείται το άρθρο 6 §1 της Σύμβασης, το οικείο μέρος του οποίου είναι διατυπωμένο ως εξής :

«Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή δίκαιως, ... υπό ανεξαρτήτου και αμερολήπτου δικαστηρίου, ... το οποίον θα αποφασίση είτε επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως...»

86. Η Κυβέρνηση αντιτίθεται στην θέση αυτή. Υποστηρίζει ότι η απόφαση του Αρείου Πάγου δεν προσέβαλε το δικαίωμα του προσφεύγοντα σε δίκαιη δίκη και δεν παρέβη το καθήκον του να προστατεύσει το δικαίωμα αυτό, αφού η προστασία αυτή προϋπόθετε την μη αντίθεση του περιεχομένου της αλλοδαπής απόφασης στην ελληνική δημόσια τάξη. Επίσης, το άρθρο 6 § 1 δεν επιβάλλει στα Κράτη την άνευ όρων αναγνώριση των αλλοδαπών δικαστικών αποφάσεων και οι εθνικές αρχές πρέπει να έχουν μεγάλη διακριτική ευχέρεια όσον αφορά την ερμηνεία της έννοιας της δημόσιας τάξης και των χρηστών ηθών.

87. Ο προσφεύγων ανταπαντά ότι η ερμηνεία από τα εθνικά δικαστήρια των ανωτέρω εννοιών δεν πρέπει να γίνεται αυθαίρετα και δυσανάλογα,

αλλά πρέπει να βασίζεται σε συγκεκριμένα κριτήρια, λαμβάνοντας υπόψη και τις κοινωνικές συνθήκες και αξίες κάθε εποχής.

#### **A. Ως προς το παραδεκτό**

88. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη υπό την έννοια του άρθρου 35 §3 της Σύμβασης. Το Δικαστήριο σημειώνει επίσης ότι δεν αντίκειται σε κανένα άλλο λόγο απαραδέκτου. Θα πρέπει λοιπόν να κηρυχθεί παραδεκτή.

#### **B. Ως προς την ουσία**

89. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι έχει ήδη κρίνει ότι σε θέμα αμφισβήτησης η έκβαση της οποίας είναι αποφασιστική για τα δικαιώματα αστικής φύσης, το άρθρο 6 της σύμβασης εφαρμόζεται τόσο στην εκτέλεση των εθνικών αποφάσεων (*Hornsby κατά Ελλάδας*, απόφαση της 19<sup>ης</sup> Μαρτίου 1997, *Recueil des arrêts et décisions* 1997-II) όσο και στην εκτέλεση αλλοδαπών αποφάσεων (*Pellegrini κατά Ιταλίας*, αρ. 30882/96, CEDH 2001-VIII).

90. Στην υπό κρίση υπόθεση, το Δικαστήριο σημειώνει ότι η διαδικασία ενώπιον των δικαστηρίων αναφερόταν σε δικαιώματα αστικής φύσης του προσφεύγοντα υπό την έννοια του άρθρου 6, δηλαδή την ιδιότητά του ως θετού τέκνου. Το Δικαστήριο θεωρεί ότι η απόφαση του Αρείου Πάγου δεν μπορούσε να εξομοιωθεί με άρνηση χορήγησης εκτελεστότητας σε αλλοδαπή απόφαση. Αυτή δόθηκε από το Πολυμελές Πρωτοδικείου Αθηνών ανεξάρτητα από την διαδικασία που έλαβε τέλος με την απόφαση του Εφετείου. Εντούτοις, η απόφαση αυτή είχε ως αποτέλεσμα ότι η συνέχιση της διαδικασίας για χορήγηση εκτελεστότητας δεν είχε καμία πιθανότητα επιτυχίας. Το άρθρο 780 ΚΠολΔικ. προβλέπει ένα αριθμό προϋποθέσεων που πρέπει να συντρέχουν για να αναγνωρίσει το Ελληνικό Κράτος την εκτελεστότητα των αλλοδαπών αποφάσεων στην εθνική έννομη τάξη, μεταξύ των οποίων η προϋπόθεση του σεβασμού της δημόσιας τάξης. Ωστόσο, η ερμηνεία της έννοιας της δημόσιας τάξης από τον Έλληνα δικαστή δεν πρέπει να γίνει αυθαίρετα και δυσανάλογα.

91. Λαμβάνοντας υπόψη τα κείμενα στα οποία στηρίχτηκε ο Άρειος Πάγος για να αρνηθεί την ισχύ της απόφασης υιοθεσίας, και τα συμπεράσματα του Δικαστηρίου ως προς αυτό υπό το πρίσμα του άρθρου 8 της Σύμβασης, το Δικαστήριο θεωρεί ότι η αρχή της αναλογικότητας δεν τηρήθηκε ούτε ως προς το άρθρο 6 §1 της Σύμβασης.

92. Ως εκ τούτου, υπήρξε παραβίαση του άρθρου αυτού.

#### V. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 1 ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΥ

93. Ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι η άρνηση του Αρείου Πάγου να αναγνωρίσει την ιδιότητα του ως θετού τέκνου, και επομένως, τα κληρονομικά δικαιώματά του, αποτελεί δυσανάλογη παρέμβαση στο δικαίωμά του στον σεβασμό της περιουσίας του. Επικαλείται παραβίαση του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου υπ'αρ. 1, το οποίο προβλέπει τα εξής :

«Παν φυσικόν ή νομικόν πρόσωπον δικαιούται σεβασμού της περιουσίας του. Ουδείς δύναται να στερηθή της ιδιοκτησίας αυτού ειμή δια λόγους δημοσίας ωφελείας και υπό τους προβλεπομένους, υπό του νόμου και των γενικών αρχών του διεθνούς δικαίου όρους.

Αι προαναφερόμεναι διατάξεις δεν θίγουν το δικαίωμα παντός Κράτους όπως θέση εν ισχύ Νόμους ούς ήθελε κρίνει αναγκαίον προς ρύθμισιν της χρήσεως αγαθών συμφώνως προς το δημόσιον συμφέρον ή προς εξασφάλισιν της καταβολής φόρων ή άλλων εισφορών ή προστίμων.»

94. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι δεν υπήρξε παραβίαση του άρθρου αυτού, αφού η κληρονομιά του επίσκοπου Τιμόθεου δεν έγινε ποτέ περιουσία του προσφεύγοντα. Η προσδοκία του τελευταίου να γίνει κληρονόμος του πρώτου δεν αποτελεί «περιουσία» υπό την έννοια του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου υπ'αρ. 1 αφού κανένα εθνικό δικαστήριο δεν τον αναγνώρισε ως κληρονόμο του αποθανόντος, αφού δεν υπήρξε υιοθεσία σύμφωνη με την ελληνική δημόσια τάξη. Επίσης, ο προσφεύγων ήξερε ότι αφού ο επίσκοπος είχε αδέρφια, κάθε αξίωση εκ μέρους του στην κληρονομιά του αποθανόντος επισκόπου αποκλειόταν, αν δεν αναγνωριζόταν η απόφαση υιοθεσίας του. Εν ολίγοις, ο προσφεύγων είχε ένα δικαίωμα υπό αίρεση και τελούσε εις γνώση αυτού.

95. Ο προσφεύγων ανταπαντά ότι είχε τη νόμιμη προσδοκία να κληρονομήσει τον θετό πατέρα του η οποία στηριζόταν στο ότι για πάνω από είκοσι έτη κανένας δεν είχε αμφισβητήσει την υιοθεσία του, στο ελληνικό κληρονομικό δίκαιο σύμφωνα με το οποίο είχε αποκτήσει αυτομάτως τα κληρονομικά του δικαιώματα ήδη με τον θάνατο του θετού του πατέρα και στην συμπεριφορά των ελληνικών αρχών που είχαν αναγνωρίσει την υιοθεσία του (με την απόφαση υπ'αρ. 7256/1999 του Πολυμελούς Πρωτοδικείου) και του χορηγήσανε δελτίο ταυτότητας στο οποίο αναφερόταν το επώνυμο του θετού του πατέρα.

96. Σύμφωνα με πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, ένας προσφεύγων δεν μπορεί να επικαλεστεί παραβίαση του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου υπ'αρ. 1 παρά μόνο στο μέτρο που οι αποφάσεις τις οποίες κατηγορεί αναφέρονται σε «περιουσία» υπό την έννοια της διάταξη αυτής. Η έννοια της «περιουσίας» που προβλέπεται από το πρώτο μέρος του άρθρου 1 του Πρώτου Πρωτοκόλλου έχει αυτόνομη έννοια που είναι ανεξάρτητη σε σχέση με τους τυπικούς χαρακτηρισμούς του εθνικού δικαίου (*Beyeler κατά Ιταλίας* [GC], αρ. 33202/96, §100, CEDH 2000-I). Εντούτοις, το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου υπ'αρ. 1 δεν εγγυάται σε κάποιον το δικαίωμα να αποκτήσει περιουσία με κληρονομιά εξ αδιαθέτου ή με χαριστική δικαιοπραξία (*Marckx κατά Βελγίου*, απόφαση της 13<sup>ης</sup> Ιουνίου 1979, σειρά Α, αρ. 31, §50 και *Inze κατά Αυστρίας*, απόφαση της 28<sup>ης</sup> Οκτωβρίου 19987, σειρά Α αρ. 126, §37).

#### **A. Ως προς το παραδεκτό**

97. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη υπό την έννοια του άρθρου 35 §3 της Σύμβασης. Το Δικαστήριο σημειώνει επίσης ότι δεν αντίκειται σε κανένα άλλο λόγο απαραδέκτου. Θα πρέπει λοιπόν να κηρυχθεί παραδεκτή.

#### **B. Ως προς την ουσία**

98. Στην υπό κρίση υπόθεση, το Δικαστήριο σημειώνει ότι στις 3 Ιουνίου 2000, ο προσφεύγων ζήτησε από το Πολυμελές Πρωτοδικείο Σύρου να ανακαλέσει το κληρονομητήριο που αναγνώριζε ως κληρονόμους τα τρία αδέρφια του θετού πατέρα του και να βεβαιώσει ότι αυτός ήταν ο μοναδικός κληρονόμος. Το Δικαστήριο διέταξε προσωρινά την απαγόρευση της χρήσης του κληρονομητηρίου από τα αδέρφια του αποθανόντος. Ανέστειλε την κύρια διαδικασία εν αναμονή της απόφασης επί της αγωγής που άσκησε η Ε.Μ. στις 31 Μαΐου 2001 στην Αθήνα, ζητώντας να αναγνωριστεί ότι η απόφαση αρ. 60318 του αμερικανικού δικαστηρίου δεν είχε ισχύ δεδικασμένου στην Ελλάδα.

99. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι ο προσφεύγων υιοθετήθηκε το 1984 δυνάμει αμερικανικής δικαστικής απόφασης που αρχικά έλαβε εκτελεστότητα στην Ελλάδα με απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών της 24<sup>ης</sup> Δεκεμβρίου 1999. Επικαλούμενος έτσι την ιδιότητά του ως κληρονόμου μετά τον θάνατο του θετού του πατέρα, ο προσφεύγων ζήτησε από το Πολυμελές Πρωτοδικείο Σύρου να ανακαλέσει μια απόφαση που αναγνώριζε τα αδέρφια του θετού του πατέρα ως κληρονόμους και να

βεβαιώσει ότι αυτός ήταν ο μοναδικός κληρονόμος. Το Δικαστήριο ανέβαλε την διαδικασία αναμένοντας την απόφαση σε μια άλλη διαδικασία, κατά την οποία η αδελφή του επισκόπου Τιμόθεου αμφισβητούσε την ισχύ της υιοθεσίας στην Ελλάδα.

100. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι ο Άρειος Πάγος υπογράμμισε ότι η απόφαση που αφορούσε την αναγνώριση της υιοθεσίας έπρεπε να λύσει επίσης το θέμα των κληρονομικών δικαιωμάτων των μερών. Το Πολυμελές Πρωτοδικείο Αθηνών, πιο συγκεκριμένα υπογράμμισε αυτό στην απόφασή του της 8<sup>ης</sup> Μαΐου, θεωρώντας ότι στην περίπτωση που η εφαρμογή της απόφασης υιοθεσίας και των συνεπειών της είχε επίδραση στα κληρονομικά δικαιώματα των ενδιαφερομένων, το ερώτημα αν η υιοθεσία ήταν αντίθετη στην δημόσια τάξη έπρεπε να λυθεί στα πλαίσια αναγνωριστικής αγωγής.

101. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι, κατ'αρχήν δεν καλείται να ρυθμίσει διαφορές αμιγώς ιδιωτικές. Ωστόσο, στα πλαίσια της άσκησης του ευρωπαϊκού ελέγχου που του έχει ανατεθεί, δεν μπορεί να μείνει αδρανές όταν η ερμηνεία που γίνεται από εθνικό δικαστήριο μιας έννομης πράξης, είτε πρόκειται για όρο διαθήκης, για ιδιωτική σύμβαση, για δημόσιο έγγραφο, για διάταξη νόμου ή ακόμη για πρακτική της διοίκησης, φαίνεται να είναι μη εύλογη, αυθαίρετη ή, όπως εν προκειμένω, σε ολοφάνερη αντίθεση με τις υποκείμενες αρχές της Σύμβασης (*Λάρκος κατά Κύπρου [GC]*, αρ. 29515/95, §§30-31, CEDH 1999-I και προαναφερθείσα *Pla et Puncernau κατά Ανδόρρας*, §59).

102. Όμως, όπως το διαπίστωσε το Δικαστήριο εξετάζοντας την επικαλούμενη παραβίαση του άρθρου 8, ο Άρειος Πάγος συμπέρανε ότι η απόφαση υιοθεσίας ήταν αντίθετη στην ελληνική δημόσια τάξη και δεν μπορούσε να δεχτεί ότι ένας άνθρωπος της εκκλησίας μπορούσε να προβεί σε υιοθεσία. Το Δικαστήριο θεώρησε ότι οι νόμοι στους οποίους βασίστηκε ο Άρειος Πάγος ήταν εκκλησιαστικής φύσης, από τον 7<sup>ο</sup> και 9<sup>ο</sup> αιώνα και ερμηνεύθηκαν από τον Άρειο Πάγο με τρόπο που δεν αντιστοιχούσε στο υπάρχον κατά την στιγμή των πραγματικών περιστατικών θετικό δίκαιο και το οποίο αντανακλάται στο άρθρο 3 του Νόμου 1250/1982. Η διάταξη αυτή καταργούσε ένα άρθρο του Αστικού Κώδικα που απαγόρευε στους μοναχούς να παντρεύονται. Συνεπώς, ακόμα κι αν ο θετός πατέρας του προσφεύγοντα μπορεί να θεωρηθεί ότι είχε την ιδιότητα του μοναχού, τίποτε δεν εμπόδιζε στην θεωρία και στην πράξη, τον τελευταίο να υιοθετήσει το 1984, στις Η.Π.Α ή στην Ελλάδα και τον προσφεύγοντα να διεκδικήσει τα δικαιώματα που απορρέουν από την πράξη υιοθεσίας. Στο

σημείο αυτό, το Δικαστήριο σημειώνει ότι στην δήλωση που έγινε για την κατάρτιση της πράξης υιοθεσίας, ο Μιχαήλ-Τιμόθεος Νεγρεπόντης είχε διακηρύξει την θέλησή του να υιοθετήσει τον προσφεύγοντα για να έχει ένα νόμιμο τέκνο που θα κληρονομούσε την περιουσία του.

103. Όμως, η ερμηνεία και η εφαρμογή του εθνικού δικαίου, στις οποίες προέβηκαν τα ελληνικά δικαστήρια και ιδιαίτερα ο Άρειος Πάγος στην υπό κρίση υπόθεση, είχε ως αποτέλεσμα να στερήσει τον προσφεύγοντα από το δικαίωμά του στην κληρονομιά του θετού πατέρα του. Το Δικαστήριο επαναλαμβάνει ότι ένα τέκνο που υιοθετήθηκε –επίσης πρόκειται για πλήρη υιοθεσία- βρίσκεται στην ίδια νομική θέση με αυτή του βιολογικού τέκνου απέναντι στους γονείς του και αυτό ως προς όλες τις απόψεις : σχέσεις και συνέπειες που συνδέονται με την οικογενειακή του ζωή και τα περιουσιακά του δικαιώματα που προκύπτουν (προαναφερθείσα, *Pla et Puncernau κατά Ανδόρρας*, §61).

104. Το Δικαστήριο θεωρεί έτσι ότι η άρνηση των εθνικών δικαστηρίων να αναγνωρίσουν την εγκυρότητα της υιοθεσίας στην Ελλάδα και επομένως την κληρονομική ιδιότητα που προέκυπτε από αυτή, αποτελεί παρέμβαση στο δικαίωμα σεβασμού της περιουσίας που, λαμβανομένου υπόψη του συμπεράσματος στο οποίο κατέληξε ως προς το άρθρο 8 (ανωτέρω παρ. 76) είναι επίσης ασυμβίβαστη με το δικαίωμα αυτό. Ένα τέτοιο συμπέρασμα απαλλάσσει το Δικαστήριο από το να ελέγξει αν επιτεύχθηκε μια λεπτή ισορροπία ανάμεσα στις απαιτήσεις γενικού συμφέροντος της κοινότητας και στις επιταγές για προστασία των ατομικών δικαιωμάτων.

105. Επομένως, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 1 του Πρώτου Πρωτοκόλλου.

## VI. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

106. Σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης,

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της, και αν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλόμενου Μέρους δεν επιτρέπει παρά μόνο ατελή εξάλειψη των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί, εφόσον είναι αναγκαίο, στον παθόντα δίκαιη ικανοποίηση.»

107. Ο προσφεύγων ζητά 1.666.186,97 € για την υλική ζημία που υπέστη και που αντιστοιχεί στην αξία των δύο ακινήτων που είχε στην κυριότητα του ο θετός πατέρας του. Ζητά, επίσης, 400.000 € για την ηθική βλάβη που του προκλήθηκε από την άρνηση των ελληνικών δικαστηρίων να αναγνωρίσουν την απόφαση υιοθεσίας και την αναστάτωση που αυτό προκάλεσε στην ζωή του είκοσι έτη μετά την υιοθεσία. Τέλος, ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι καθώς η παραβίαση του άρθρου 8 επηρεάζει άμεσα την προσωπική και οικογενειακή του κατάσταση, η ζημία που υπέστη δεν μπορεί να επανορθωθεί στο σύνολό της παρά με την επανεξέταση των αποφάσεων των εθνικών δικαστηρίων ή την επανάληψη της διαδικασίας ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων. Ο προσφεύγων ζητά επίσης 4.696,30 € για αμοιβή δικηγόρου και δικαστική δαπάνη ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων και 20.000 € για έξοδα και δικαστική δαπάνη ενώπιον του Δικαστηρίου.

108. Όσον αφορά την υλική ζημία, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι ο προσφεύγων δεν προσκομίζει κανένα στοιχείο το οποίο να αποδεικνύει ότι τα ακίνητα αποτελούσαν τμήμα της κληρονομίας του θετού πατέρα του ή ότι σήμερα είναι ιδιοκτησία των αδελφών αυτού. Υπογραμμίζει επίσης ότι ο προσφεύγων δεν κάνει καμμία αναφορά στο παθητικό της περιουσίας (ενδεχόμενα χρέη του επισκόπου) που φαίνεται να βαρύνει την κληρονομία. Υποστηρίζει ότι η εκτίμηση της αντικειμενικής αξίας των δύο ακινήτων την οποία παρουσίασε ο προσφεύγων δεν έγινε από την Εφορία. Όσον αφορά την ηθική βλάβη, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι δεν υπήρξε καμία αναστάτωση της επαγγελματικής, ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του προσφεύγοντα, και αν υπήρξε κάποια, ο ίδιος ο προσφεύγων ευθύνεται προσωπικά για αυτή.

109. Όσον αφορά τα έξοδα και τη δικαστική δαπάνη, η Κυβέρνηση θεωρεί ότι είναι υπερβολικά και δεν αποδεικνύονται. Ειδικότερα, όσον αφορά τα έξοδα και την δικαστική δαπάνη ενώπιον του Δικαστηρίου, υποστηρίζει ότι ο προσφεύγων δεν προσκομίζει τα απαραίτητα δικαιολογητικά αφού μία από τις δύο αποδείξεις δεν προέρχεται από μπλοκ θεωρημένο από την Εφορία. Όσον αφορά τα έξοδα και την δικαστική δαπάνη ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, δεν υπάρχει αιτιώδης σύνδεσμος με τις επικαλούμενες παραβιάσεις. Τέλος, δεν αποδεικνύεται ότι ο προσφεύγων πραγματικά κατάβαλε στην κα Ε. τα ποσά των 500 € και 1.800 € στα οποία καταδικάστηκε από το Εφετείο και τον Άρειο Πάγο.

110. Το Δικαστήριο θεωρεί ότι το θέμα της εφαρμογής του άρθρου 41 δεν είναι έτοιμο για εκδίκαση. Συνεπώς επιφυλάσσεται για το σύνολο αυτού και θα ορίσει την προσεχή διαδικασία, λαμβάνοντας υπόψη την πιθανότητα να επιτευχθεί συμφωνία ανάμεσα στον προσφεύγοντα και την Κυβέρνηση (άρθρο 75 §1 του Κανονισμού).

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ,

1. *Κηρύσσει την προσφυγή παραδεκτή,*
2. *Αποφαίνεται ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 8 της Σύμβασης,*
3. *Αποφαίνεται ότι υπήρξε παραβίαση των άρθρων 8 και 14 της Σύμβασης,*
4. *Αποφαίνεται ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 της Σύμβασης,*
5. *Αποφαίνεται ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 1 του Πρώτου Πρωτοκόλλου,*
6. *Αποφαίνεται ότι το θέμα της εφαρμογής του άρθρου 41 της Σύμβασης δεν είναι έτοιμο για εκδίκαση. Συνεπώς,*
  - α) *επιφυλάσσεται για το σύνολο αυτού,*
  - β) *καλεί την Κυβέρνηση και τον προσφεύγοντα να του υποβάλουν εγγράφως, εντός τριών μηνών, τις παρατηρήσεις τους επί του θέματος, και ειδικότερα, να του γνωρίσουν κάθε συμφωνία στην οποία μπορεί να καταλήξουν,*
  - γ) *επιφυλάσσεται για την προσεχή διαδικασία και εξουσιοδοτεί την Πρόεδρο του Τμήματος να την ορίσει, αν παραστεί ανάγκη.*